

ISFLAKET

Polarmagasin frå Ishavsmuseet. Nr. 3– 2021 23. årgang kr. 80,-

Leiar:

Gode lesar, du har fått i hende Isflaket nr. 3 2021. Eg vonar du kan finne noko av interesse i bladet vårt.

Sjølv har eg kosa meg mykje med å gå gjennom ein del artiklar av John Giæver som er kome inn i samlingane til museet siste året. Det er John Giæver jr. som ved fleire høve har sendt Ishavsmuseet mange kasser med bøker, utklipp, fotoalbumar, manuskript og manuskriptutkast, samt ei rekke gjenstandar. Dei fleste av manuskripta har vore publiserte gjennom Giæver sine mange bøker, og versjonar av dei har vore prenta i ulike magasin gjennom fleire ti-år etter andre verdskrig.

Ishavsmuseet set stor pris på å få overta denne samlinga.

I denne utgåva av Isflaket har vi med eit av desse manuskripta etter Giæver, nemleg «Ishavets akrobater og mesterkokker». Ein fornøyeleg hyllest til alle ishavets stuertar som har kjempa med både brennsnut og potetball i alle slags brottsjørar på veg til fangstfeltet.

«Å trylle frem varm mat ombord i en ishavsskute i kuling krever en all round kokk med breie foteblad. I storm forutsettes dertil de samme ferdigheter som til flyvesertifikat og idrettsmerker. Men det overmenneske som skal temme og betvinge byssas fresende, ville aluminiumsuhyrer i orkan, av ham forlanges det en helt sublim akrobatikk og – mannsmot. På Ishavet er det ofte orkan», skriv Giæver.

Elles i denne utgåva av Isflaket kan du lese om sel under ekvators tropesol, av Arne Bjørge. Bjørge er leiar i forskarutvalet om sjøpattedyr som gir råd til Havforskningsinstituttet og regjeringa om forsking og forvaltning på sjøpattedyr.

Karl Kr. Angelsen, fangstmann og ishavsskipper, har skrive ei historie om kodespråk over fiskeribølgja, basert på eit notat frå 1960-talet.

Magnus Sefland har skrive ein artikkel om Grev Gaston Micard, om ein fransk greve og om fleire norske fartøy og lagnader. Grevetittelen skal han ha fått frå bestefar til den etiopiske keisar Haile Selassie, skriv Sefland, Micard var både fransk og etiopisk greve.

Stian Runne Brandal skriv om «Fletcher's Ice Island» eller «T-3» som var eit isfjell oppdaga av oberst Joseph O. Fletcher i US Air Force. Mellom 1952 og 1978 vart isfjellet nytta som ein bemanna vitskapeleg drivstasjon som inkluderte hytter, eit kraftverk og ei rullebane for hjulfly. Isfjellet var eit tjukt isflak som dreiv gjennom det sentrale Polhavet med klokka.

Aage Røren deler med oss historia om då han 12 år gammal fekk vere med «Minna» på ekspedisjon til Svalbard og måtte bu i telt og vikariere som kokk.

Jan Roppen starta sjølivet på ishavsskuta «Polaric» i 1951, og har skrive litt om minna rundt denne og fleire turar.

Denne utgåva av Isflaket har også med dagboka til Marie Klokset ført om bord i «Buskø» på tur til Grønland i 1935. Dei hadde store vanskar med å kome gjennom drivisen dette året, og ikkje før reiaren på Vartdal trua med å sende «Veslekari» til og overta ekspedisjonen, kom dei seg gjennom isbeltet. Marie er flink å formidle og det er lett å sjå føre seg kor spanande det var for henne å få vere med på ein slik ekspedisjon. Sjøverken kom ho noko lunde bra i frå, men andre var meir plaga: «Her er nu litt kvalme på grunn av sigarettrøk og mye folk. Tar mig en tur på dekk, her står de two andre pasasjerer og spiser labskaus og spry».

God lesnad!

Brandal 7. september 2021

Webjørn Landmark
Redaktør

Hovudet som vaks

Ei brandalsskute vart eit år liggande fast i Vesterisen. Det var lite og fylle dagane med.

Men ein dag vart vakta vår ein isbjørn som kom luskande fram mot skuta.

Han såg ikkje ut til å vere redd av seg, berre nyfiken og sikkert svolten. Og karane gjekk etter geværet og la seg klar til å skyte. Litt bjørnekjøt ville vere ei grei avveksling frå selkjøtt og klippfisk.

Stuerten som stod i byssa og sveitta over ei brøddeig, ante fred og ingen fare då han høyrdet eit brøl inn gjennom den opne ventilen. Han sprang til og stakk hovudet ut for å sjå. Då såg han rett ut på isbjørnen som stod like ved. Stuerten skvatt og ville drage hovudet inn igjen. Men det gjekk ikkje.

Hovudet sat fast i ventilen. Isbjørnen og stuerten stirde kvar andre i auga. Heldigvis fekk dei skote bjørnen då. Men stuerten sat enno fast med hovudet. Dei andre karane laut hente grønsåpe og smørje stuerten godt inn før han fekk hovudet inn igjen gjennom ventilen.

***

Innhald

Sel under ekvators tropesol	side 4
Kodemelding over fiskeribølga	side 8
Gaston Micard	side 11
Frå arkivet	side 15
En "taketorsk"	side 18
Driv-stasjonen «T-3»	side 20
Frå samlingane	side 25
Isbjørner på kloss hold	side 29
Minner fra sjølivet	side 33
Dagbok Marie Klokset	side 36
Helsing frå Polarstar	side 53

Ladespolen

Turane i Danskestretet – eller Stretet som det vart sagt til dagleg – kunne vere langvarige. Det kunne ta si tid å fylle opp med skinn, spekk og håkjerringsolje. Og det kunne røyne på både på den eine og den andre måten. I 1960 var det siste året det var norsk selfangst i Stretet.

Trygve Riise frå Hareid - som seinare arbeidde mange år i Hareid kommune - var med «Fangstmand» det året.

Han fortel: - Avtalen var slik at dei som gjekk av vakt kl. 0200 skulle ha klar anten speilegg eller pannekaker til dei som skulle overta vaka, - Og ei natt serverte eg speilegg til karane som skulle på. Og ein kar åt fire stykke. Eg spurde han om han ikkje skulle ha eit par stykke til. Då kom det kontant: - Nei, et eg fleire no, so ryke ladespolen.

ISFLAKET

Polarmagasin utgitt av Ishavsmuseet og Ishavsmuseets Venner.

Adresse: Ishavsmuseet, Brandalsvegen 28, 6062 Brandal

Tlf. 95 11 76 44

Redaksjon: Webjørn Landmark, redaktør
webjorn@ishavsmuseet.no

Opplag 800. Årskontingent / abonnement kr. 300,- fritt tilsendt. Bedrifter kr. 750,-

www.ishavsmuseet.no
www.facebook.no/aarvak

Forsidefoto: «Harmoni» i isen 2001. Foto Arild Ulstein

ISSN 1891-9480

Seler finnes også under ekvators tropesol

Av Arne Bjørge

Havforskningsinstituttet.

Zalophus wollebaeki er en sjøløve som bare finnes ved Galápagos-øyene, rett under ekvator i Stillehavet, nesten tusen kilometer utenfor fastlandskysten av Ecuador i Sør-Amerika.

Hva er da grunnen til at denne sjøløven fra fjerne farvann ble oppkalt etter en norsk zoolog? Arten ble først vitenskapelig beskrevet av den norske zoologen Erling Sivertsen i 1953. Dette er for øvrig den eneste selarten som har fått sitt vitenskapelige navn oppkalt etter en nordmann.

Selforskeren Erling Sivertsen

Erling Sivertsen (født 21. desember 1904, død 16. november 1989) var norsk zoolog og internasjonalt mest kjent som sel- og krepsdyrforsker. Han var direktør for Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim, og han tok sin doktorgrad ved Universitetet i Oslo i 1942. Avhandlingen beskrev biologien til grønlandssel, *Pagophilus groenlandicus*, og var basert på biologisk materiale han selv samlet inn på fem turer med norske selfangstskuter til Kvitsjøen (Østisen) fra 1928 og utover.

Han publiserte også undersøkelser av øresel (familien Otariidae som omfatter sjøløver og pelssel) basert på materiale innsamlet i Antarktis under de fire Norvegia-ekspedisjonene i 1927-1931. I 1954 ble han medlem av Det Norske Videnskaps-Akademiet og han ble slått til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden i 1972. Men da Erling Sivertsen i 1953 beskrev Galápagos-sjøløven som en ny art, kalte han den opp etter en annen norsk zoolog, nemlig Alf Wollebæk. Hvorfor det?

Litt om Galápagos-sjøløven og dens miljø

Galápagos-sjøløven regnes som endemisk for Galápagos (det vil si at den finnes bare der), men

fra 1986 har en liten gruppe av denne arten i perioder også hatt tilhold ved øya Isla de la Plata nærmere fastlandet i Ecuador. Galápagos-sjøløven er noe mindre enn sin mer velkjente slekting, den kaliforniske sjøløven *Zalophus californianus*. Men det er stor forskjell i størrelse på hanner og hunner hos Galápagos-sjøløven. Denne forskjellen starter allerede ved fødselen, for nyfødte hunner er bare seks kg mens hannene veier åtte kg. De voksne hunnene veier mellom 70 og 80 kg, mens voksne hanner er hele 140-180 kg. Hunnene får sin første unge i seksårs alderen og dieperioden kan vare inntil to år. Sardiner er hovedretten for Galápagos-sjøløven.

Men for å forstå Galápagos-sjøløvens økologi er det nødvendig å se på havmiljøet rundt øygruppen. Dette unike, marine økosystemet er for en stor del bestemt av møtet mellom tre havstrømmer. Den kanskje viktigste er Humboldt-strømmen oppkalt etter den tyske utforskeren og forfatteren Alexander von Humboldt som i 1846 beskrev denne strømmen i sin bok ‘Kosmos – Entwurf einer physischen Weltbeschreibung’.

Humboldt-strømmen er en kaldtvannsstrøm som strømmer nordover langs hele vestkysten av Sør-Amerika og kommer inn mot Galápagos fra sørøst. Den bringer med seg næringsrikt vann og er også viktig for klimaet. Den andre strømmen av stor betydning er Panamastrømmen som bringer varmt vann til Galápagos fra nordøst. Den siste viktige strømmen er Cromwell-strømmen, oppkalt etter Townsend Cromwell.

Cromwell-strømmen er en undervannsstrøm som fører kaldt, næringsrikt vann østover langs ekvator i Stillehavet. Strømmensteret, passatvindene og batymetriene (undervannslandskapet) ved Galápagos tvinger det kalde, næringsrike vannet til overflaten (upwelling). Her lever sardinarten som er hovedføden til Galápagos-sjøløven. Dette kalde, næringsrike vannet er også grunnen til at det finnes en endemisk pingvinart, *Spheniscus mendiculus*, her. Den eneste pingvinarten i ekvatoriale farvann.

To unge Galápagos-sjøløver, *Zalophus wollebaeki*, nyter kveldssolen.

Foto: Arne Bjørge.

År om annet brytes strømmønsteret ved Galápagos av værfenomenet El Niño. Dette værfenomenet oppstår med noen års mellomrom, oftest hvert femte til syvende år. Varmt overflatevann magasineres utenfor kysten av Peru og Ecuador og jevner ut øst-vest temperaturgradienten, noe som igjen demper passatvindene og dermed blokkerer opp- eller tilstrømning av kaldere, næringsrikt vann. Kaldtvannet erstattes av varmtvann fra sentrale deler av Stillehavet.

Slike El Niño-episoder har ødeleggende effekt på de marine næringskjedene ved Galápagos. Tilførselen av næringssalter opphører, noe som fører til matmangel gjennom hele næringskjeden og truer mange av de unike artene i økosystemet.

Men det som er viktigst for Galápagos-sjøløvene er at i El Niño-år trekker sardinene rundt øygruppen ned på dypet for å unngå de høye overflatetemperaturene, eller de dør på grunn av matmangel. Dette fører igjen til matmangel for Galápagos-sjøløvene, noe som resulterer i økt dødelighet direkte på grunn av sult, eller økt dødelighet forårsaket av følgeeffekter av matmangel.

Selv om det fortsatt er uklart hvordan global oppvarming vil virke inn på hyppigheten og

intensiteten av El Niño-episoder, er denne trusselen mot sjøløvene på Galápagos fortsatt høyst aktuell.

Basert på en telling i 1978 ble bestanden beregnet til om lag 40 000 sjøløver ved Galápagos-øyene. Etter flere kraftige El Niño-episoder, viste en ny telling i 2001 en dramatisk nedgang i bestanden som da ble beregnet til 14-16 000. Dette førte til at Den internasjonale naturvernunionen, IUCN, i 2008 klassifiserte arten som truet. Etter 2001 synes det som om bestanden har stabilisert seg på dette lavere nivået.

En liten unge får melk av moren sin. Foto: Arne Bjørge

Alf Wollebæk og den norske Galápagos-ekspedisjonen 1925-1926

Alf Wollebæk (født 8. januar 1879, død 9. mars 1960) var bestyrer ved Zoologisk museum på Tøyen (nå en del av Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo). Han begynte sin marinzoologiske karriere som assistent for Johan Hjort ved den marinbiologiske stasjonen i Drøbak. I perioden 1900-1907 var han zoolog ved Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme i Bergen, før han via en kortvarig tilknytning til Bergen Museum, i 1908 kom til Zoologisk museum ved Universitetet i Oslo. Her skrev han flere bøker om norsk og internasjonal fauna og i perioden 1926-1958 var han et aktivt medlem av Den norsk-russiske selfangstkommisjonen. Han fikk Kongens fortjenestemedalje i gull i 1959 for sitt mangeårige naturvitenskapelige virke.

Men det som er viktig for denne historien var at Wollebæk i 1925 ledet en vitenskapelig ekspedisjon til Galápagos. Bakgrunnen for denne ekspedisjonen var at den meget energiske hvalfangstrederen August F. Christensen i 1914 fikk konsesjon på å drive hvalfangst utenfor Peru og Ecuador. Etter dette begynte planene om en norsk hvalfangerkoloni utenfor vestkysten av Sør-Amerika å ta form. Christensen ble fortalt av andre sjøfarende at Galápagos-øyene som tilhørte Ecuador, var et ideelt sted for en slik koloni. Ti år senere hadde Christensen klart å bli norsk konsul i Ecuador, en posisjon han benyttet til å forhandle fram en avtale som ga norske kolonister som ville slå seg ned på Galápagos, rett til 200 mål jord, skattefrihet i 10 år, samt rett til all jakt, fiske og fangst på ubebodde øyer.

Allerede i 1925 var ekspedisjonen en realitet, og da hadde Wollebæk inngått en særavtale med Christensen om at han og preparanten Erling Hansen skulle være med. Denne to-manns store naturvitenskapelige ekspedisjonen varte i hele fem måneder før Wollebæk og Hansen returnerte til Norge.

Blir det en smakebit til meg tro? Fra fisketorget i Puerto Ayora. Foto: Arne Bjørge.

Kolonistene slo seg ned i Post Office Bay på den dengang ubebodde øya Floreana. Post Office Bay skal ha fått sitt navn fordi det i flere hundre år hadde stått en tønne der som sjøfolk kunne legge brev i, i håp om at andre sjøfarende tok posten med videre. Post Office Bay ble nok base

for Wollebæk og Hansen også, selv om de i løpet av de fem månedene de var på Galápagos besøkte de fleste av de andre øyene i øygruppen. Den første biologiske stasjonen på Galápagos ble bygget av Wollebæk sin ekspedisjon i 1925. Denne bygningen i Post Office Bay består av lavablokker og er nå den eldste stående bygningen på øya.

I tillegg til å bygge en biologisk stasjon, samlet ekspedisjonen inn opplysninger om, og biologisk materiale fra, mer enn 500 arter. Analyser av dette materialet resulterte i mer enn 20 artikler og bøker. Dessverre ble det meste av dette bare publisert på norsk, og fikk derfor kun begrenset oppmerksomhet internasjonalt. Men, kraniet Sivertsen la til grunn for sin beskrivelse av Galápagos-sjøløven stammer altså fra Wollebæk sin ekspedisjon.

Wollebæk beskrev i 1934 Galápagos-sjøløven som *Otaria jubata*. Han skrev at: «De er så tamme som husdyr og fangsten av dem derfor meget lett, men sjøløvene har her midt under ekvator hverken rikelig med spekk eller synderlig verdifullt skinn, allikevel er det i årenes løp blitt nedslaktet mangfoldige tusen sjøløver på Galápagos – det måtte jo til for i det hele å gi noget pekuniært utbytte – i de senere år dog betydelig færre enn tidligere.» Videre skrev Wollebæk: «Den samme sjøløvearten som finnes på Galápagos, gjenfinnes sydover langs vestkysten av Sydamerika, rundt Kapp Horn og nordover langs den sydamerikanske Atlanterhavskyst opp til La Plata.»

Det er tydelig at han forvekslet Galápagos-sjøløven med den søramerikanske sjøløven som i dag benevnes som *Otaria flavescens*. Artsnavnet *jubata* er nok trolig et gammelt synonym for *jubatus*, det nåværende artsnavnet på Steller's sjøløve. Men denne arten har nå blitt skilt ut som en egen slekt *Eumetobias*. Steller's sjøløve som er en meget stor sjøløve der hannene kan bli mer enn et tonn, finnes i det nordlige Stillehavet, langt fra Galápagos.

Faktisk er Galápagos-sjøløven nærmere beslektet med den kaliforniske sjøløven. Flere forskere har da også beskrevet Galápagos-sjøløven som *Zalophus californianus wollebaeki*, altså en underart av den kaliforniske sjøløven. Det var først amerikaneren Dale W.

Rice som i 1998 argumenterte for at Sivertsens beskrivelse av Galápagos-sjøløven som egen, selvstendig art var riktig. Senere har genetiske analyser bekreftet at dette var helt riktig.

Wollebæk skrev også at der var en ekte pelssel som var endemisk for øygruppen og som han korrekt kalte *Arctocephalus galapagoensis*, dog med en liten skrivefeil. Wollebæk skrev om pelsselen at den var meget alminnelig «i gamle dager» og samlet seg tallrik på bestemte yngleplasser. Han hadde fått beretninger om fangster på 6-8 000 dyr i løpet av en sesong. Så sent som i 1880-årene ble det tatt store fangster. Antallet gikk imidlertid hurtig tilbake og mens Wollebæk var på Galápagos var pelsselen sky og knapt å se.

Den norske zoologen Alf Wollebæk. Foto: Oslo Museum.

Sivertsens beskrivelse av *Zalophus wollebaeki*

Det var under arbeidet med å revidere systematikken i familien Otariidae (basert på materiale fra Norvegia-ekspedisjonene og museumsmateriale i Stockholm, New York og Washington), at Sivertsen fant at kranier innsamlet på Galápagos var trolig fra en sjøløve og ikke en pelssel, slik det tidligere hadde vært antatt. Det fulgte imidlertid ikke med skinnprøver til disse kraniene, noe som klart kunne ha skilt pelssel fra sjøløver.

Men så kom Sivertsen over to kranier fra Galápagos oppbevart ved Zoologisk museum i Oslo. Skinnet som hørte til ett av disse kraniene var også bevart, noe som klart viste at det var snakk om en sjøløve. Sivertsen skrev i 1953 at tidligere hadde bare søramerikansk sjøløve blitt rapportert fra Galápagos, men han så med en gang at disse kraniene var mer beslektet med kalifornisk enn søramerikansk sjøløve.

Han mente likevel at kraniene skilte seg tilstrekkelig fra kalifornisk sjøløve til at de kvalifiserte for å bli beskrevet som en egen art. Sivertsen valgte kraniet fra eldre hann som holotype, og kraniet fra en ung hunn med tilhørende utstoppet skinn for artsbeskrivelsen av den nye arten.

Han kalte den nye arten *Zalophus wollebaeki* etter Alf Wollebæk; “in honour of the only collector who brought home both skull and skin of the new species”. Som nevnt har det i ettermiddag lenge vært hevdet at dette egentlig bare var en underart av kalifornisk sjøløve, inntil Rice i 1998 og nyere genetiske undersøkelser slo fast at Sivertsen hadde helt rett.

Preparatene som Sivertsen brukte som grunnlag for sin beskrivelse av Galápagos-sjøløven oppbevares nå i Naturhistorisk Museums sine samlinger. Disse preparatene har meget stor vitenskapelig verdi og må tas godt vare på. Og som en morsom avslutning av dette tilbakeblikket, kan jeg nevne at Professor Øystein Wiig ved Naturhistorisk Museum ga en kopi av holotype-kraniet som en gave fra museet til Charles Darwin Research Station på Galápagos i 2014, nesten 90 år etter den norske Galápagos-ekspedisjonen og 61 år etter

Sivertsens vitenskapelige beskrivelse av arten. Kopien av kraniet ble laget av taxidermist Per K. Thorsland.

Det gjelder å holde hodet kaldt. Under ekvator må en søke skygge der den finns. Foto: Arne Bjørge.

Takk

En stor takk til Dr. Geir Ottersen, Havforskningsinstituttet, og Professor emeritus Øystein Wiig, Naturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo, for meget konstruktive kommentarer til en tidligere versjon av dette manuskriptet. Og en stor takk også til Museum for universitets- og vitenskapshistorie ved Universitetet i Oslo som oppmuntret meg til å skrive dette tilbakeblikket om Alf Wollebæk og Galápagos-sjøløven.

***

Plukkfangst:

Hamburg 15. nov.

Norske Spitsbergen-kul til Tyskland

Med «Polaric» er ankommet hertil en prøvesending paa 150 ton Spitsbergenkul til et Berlinerfirma.

Efter hvad vi har grund til at tro dreier det sig i det ovenfornævnte tilfælde om Kings Bay-kul. Disse, der som bekjendt er meget oljerike, skal ned til Tyskland for kemiske undersøkelse. Fra andet hold meddeles der os, at der med dampskibet «Polarbjørn» er sendt til Amsterdam et prøveparti paa mellem 150-200 ton Spitsbergen-kul fra felter i Green Harbour.

(Norges Handels og Sjøfartstidende 16. november 1921)

HK Nordpol HH Minister Taburett FE

Av Karl Kr. Angelsen

Som et lite apropos til hva Fiskeribladet en dag i mars skriver om krig mellom fangstrederiene, viser dette en ganske avansert form for samarbeide mellom noen av fartøyene som drev fangst i Vesterisen. Basert på et gammelt dokument og noe inspirert av dagens konflikt laget jeg vedlagte notat.

De som drev selfangst i Vesterisen på 1960 tallet - begynnelsen på 70 tallet hørte sikkert en melding tilsvarende overskriften på fiskeribølgen av og til, men et fåtall hadde muligheten til å skjonne hva dette betydde.

Kun de 4 fartøyene som hadde tilgang til kodenøkkelen C kunne dekode meldingen til at «Nordland I» kaller «Aarvak», ønsker melding, skift til frekvens 2090. Det er ikke uvanlig at enkelte fiskefartøyer samarbeider om leting etter de ressursene de skal høste på, og for eks i 1971 var det 18 fartøyer som deltok på fangst i Vesterisen. På grunn av lav selbestand både av klappmyss og grønlandssel ble det allerede på slutten av 60-tallet innført en konsesjonsordning for selfangst på de enkelte fangstfeltene. Det å få en dag alene eller sammen med de en samarbeidet sammen med i et selkast kunne gjerne være nok til at det ble en god fangsttur. Historien om «Signalhorn» i 1960 illustrerer dette godt.

Kommunikasjonen mellom fartøyene på den tiden foregikk i all hovedsak på det som populært ble kalt «Fiskeribølgen», frekvenser omkring 2,3 khz. De fleste fangstfartøyer hadde et manuelt peileapparat hvor en kunne peile retningen til den som snakket på radioen. Vanligvis så gikk det et par minutter fra oppstart til apparatet var klar til bruk. En melding som den overfor burde derfor være så kort som mulig og når den også inneholdt en kode for hvilken frekvens som skulle benyttes til svarmeldingen så ble det ekstra vanskelig for dem som ikke kjente koden å kunne følge med.

MS «Nordland I» i Vesterisen engang på 60-tallet.

Ifølge kodeboken så kunne «Aarvak» for eksempel komme med følgende svar: **HH sydpol HK Santiago 7021 Amsterdam 2871 AJ AT DIDM Taburett FK**, over.

Aarvak svarer Nordland I (Loran A posisjon) 1L0 – 5600 1L1 – 1900 Sørpehav med storisbelter *Slakk is i SE-lig retning Klappmysskast forlatt av mødrene Lite kast Skift frekvens til 3,2 khz.* «Nordland I måtte da ved eventuelt svar skifte frekvens ved eventuelt svar til 3,2 khz. I tillegg til «Nordland I» og «Aarvak» ser det ut til at «Kvitøy» (HI) og «Hisøy» (HJ) var med i samarbeidet.

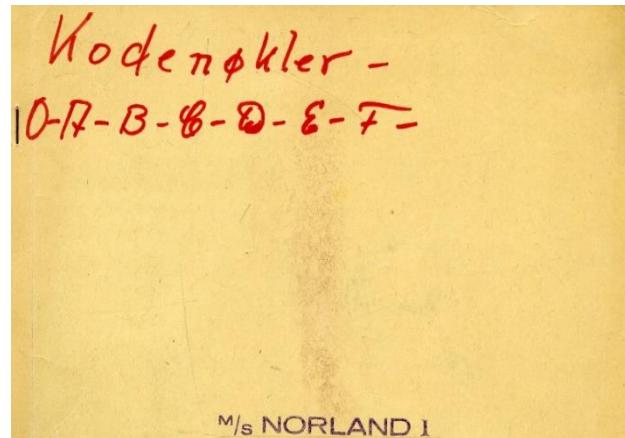
Alle disse 4 fartøyene var tidlig på 60-tallet eid av G C Rieber, Tromsø. Det er kanskje ikke unaturlig å tenke seg at dette kodesamarbeidet hadde sitt utspring i denne rederigrupperingen. MS «Nordland I» ble overtatt av vår familie i 1964 og MS «Aarvak» ble vel solgt et år tidligere. Jeg har ingen informasjon om kodesamarbeidet fortsatte etter den tid, men dersom deltagerne følte de hadde fordel av opplegget så er det vel også rimelig å anta at det fortsatte.

Systemet var bygd opp om å kunne bytte mellom 12 forskjellige frekvenser på mellombølgen. Kodeordet «**Taburett**» var en beskjed til mottageren at skulle svare på en annen frekvens som hadde en kode som startet med «F» og avsluttet med en annen bokstav mellom A og L. Eks F (Foxtrot) D (Delta) tilsvarte frekvensen 2056 på mellombølgen. Det ble derfor vanskelig for andre å kunne følge med, da måtte de nesten ha 11 mottagere som lyttet på hver sin frekvens.

Posisjonen var viktig og her baserte de seg på Loran A. Hver linje hadde sitt eget navn som «**Santiago**» for linje 1L0. I tillegg skulle verdien forhøyes med en verdi på 1421. Selv om de andre fangstfartøyene kunne gjette riktig på linjen så ble det ekstra vanskelig når verdien ikke var riktig.

Hovedinformasjonen var informasjon om isforhold og eventuell fangst eller hva fartøyet gjorde. Informasjon om isforholdene startet med bokstaven «**A**» (Alfa) etterfulgt av en bokstav mellom A og Y, for eks «**J**» (Juliett) som betyddet «Sørpehav med storisbelter». Informasjon om egen aktivitet startet med bokstaven «**D**» (Delta) etterfulgt av en bokstav mellom A og N, for eks «**K**» (Kilo) som skulle bety «Plukk av selunger»

Koder hadde disse fartøyene også dersom fangsttall skulle oppgis. En fangstmelding startet med bokstaven «**E**» (Ekko) etterfulgt av en bokstav mellom A og D. I tillegg skulle det legges til et konstant tall. For eks skulle det oppgis fangst av selunger «**D**» skulle det legges til 1100, eller blueback «**B**» så skulle det legges til 7462. En melding som ED (EkkoDelta) 1206 EB (EkkoBravo) 7468 betyddet da en fangst på 106 selunger og 6 blueback.

Forsiden til kodenøklene.

Det ble utarbeidet flere kodenøkler og etter hvert så er også «Fortuna» og «Polarfangst» med i systemet. Dersom «Polarfangst» i dette tilfellet er ms «Sjannøy» som Paul Stark overtok midt på 70-tallet og som tidligere var skipper på «Fortuna» så synes det å bekrefte at dette

fangstsamarbeidet har hatt sitt utspring i Rieber flåten i Tromsø.

Det kunne jo vært interessant å vite om det er noen andre som har hørt eller deltatt og hva det eventuelt hadde å si for fangsten.

Selv begynte jeg å fangste i Østisen. Min første tur i Vesterisen var i 1977 som styrmann og skytter og jeg var ikke involvert i bruk av disse kodenøklene. Da var det ingen koder i bruk fra «Nordland I»

Kodenøkkels.		8	Nordland I
<u>Posisjon:</u> Loran - A			
lLO	- gis betegnelsen	Santiago	forhøyes med verdien 1421.
lL1	"	Amsterdam	" " " 971
lL7	"	London	" " " 628
lL4	"	Paris	" " " 594
2S6	"	Roma	" " " 124
		MMMM	WWWW
<u>Isforhold:</u>			
A-A	= Klarvann	D-A	Ingen fangst å se
A-B	= Småknulter	D-B	Sel i vannet
A-C	= Småknulter, større flak iblandt	D-C	Klappmyss i vannet
A-D	= Tynn sørpehinne	D-D	Sett dyr på isen
A-E	= Skjellås, lett å gå.	D-E	Selkast, nytt
A-F	= Hard skjellis	D-F	Selkast, gammelt
A-G	= Sørpe, lett å forserere. (Tallekken)	D-G	Selsamling, ikke kaste
A-H	= Sørpe, treg å forserere	D-H	Klappm.kast, nytt
A-I	= Sørpe med småflak og knulter.	D-I	Klappm.forlatt
A-J	= Sørpehav med storisbelter.	D-J	Klappm. i kasting
A-K	= Fordelt is.	D-K	Plukk av selunger
A-L	= Tung is, tett og treg å gå.	D-L	Plukk av blått
A-M	= Vinteris, ubrekta	D-M	Lite kast
A-N	= Vinteris, oppbefekt	D-N	Stort kast
A-O	= Fast kant		MMMM
A-P	= Bakse, store flak		WWWW
A-Q	= Forhold for fangst		
A-R	= Slakk is i NO		
A-S	= Slakk is i Ost	Kan	
A-T	= Slakk is i SO	også	
A-U	= Slakk is i Sør	bety	
A-V	= Slakk is i SW	åpent	
A-W	= Slakk is i Vest	vann.	
A-X	= Slakk is i NW		
A-Y	= Slakk is i Nord		
	MMMM		
	WWWW		
<u>Årvak :</u> Kallesignal:H H			
Kvitøy:	"-	H I	
Hisø:	÷÷	H J	
Nordland-I	"-	H K	
	MMMM		
	WWWW		
<u>Frekvenser:</u>			
F-A	= 1637,5	V E N D !!!	
F-B	= 1657,5		
F-C	= 2049		
F-D	= 2056		
F-E	= 2090		
F-F	= 2182		
F-G	= 2,1		
F-H	= 2,3		
F-I	= 2,4		
F-J	= 2,7		
F-K	= 3,2		
F-L	= 3,3		
	MMMM		
	WWWW		

GASTON MICARD: Om ein fransk greve og om fleire norske fartøy og lagnader.

Denne artikkelen er ei omarbeidd utgåve av ein artikkel publisert i tidsskriftet 'Skipet' nr 2/2020.

Av Magnus Sefland

Tidsskriftet 'Skipet', 3/2019, hadde ein interessant artikkel om livet på gasstankaren MS *Gaston Micard*. Artikkelen gav også ei forklaring på kvifor tankskipet var oppkalla nettopp etter ein fransk greve: Grev Gaston Micard hadde mykje pengar – og han hjelpte ein norsk skipoffiser til å etablere seg som skipsreiar.

Ved å søkje etter biografiske opplysningar om grev Gaston Micard på nettet, dukka det opp fleire skip med det namnet, men svært lite om greven sjølv.

Skipa som alle bar namnet *Gaston Micard* deler av tida dei eksisterte:

Det første skipet: Ein dampdriven lastebåt. Bygd i Larvik 1917 og totalskadde i brann i Sverige i 1959. Skipet skal ha hatt namnet *Gaston Micard* i tida 1933-1947. Under andre verdskrig vart skipet disponert av Nortraship.

Det andre skipet: Fartøyet, som vart omtalt i tidsskriftet 'Skipet', var ein motordriven gasstankar. Bygd i Papenburg i Tyskland i 1963. Fartøyet vart sold til Italia i 1968 og vart opphogge i Napoli 1980.

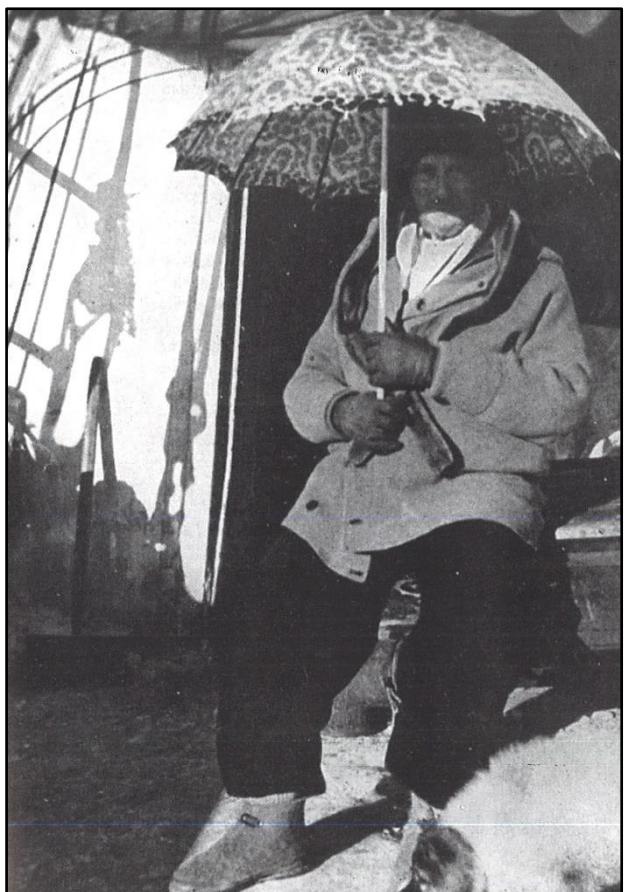
Den andre *Gaston Micard*.

Det tredje skipet: Ein motordriven kjemikalietankar. Bygd ved Ankerløkken Glommen i Fredrikstad og levert i 1970 – og opphoggen i Gdańsk i 2005. Frå 1975 hadde fartøyet andre namn og eigarar. Alle dei tre fartøya vart i periodane med *Gaston Micard*-namnet disponerte av Sig. S. Årstad i Bergen.

Grev Gaston Micard:

Grev Micard var ein aristokratisk og eksentrisk person, ein stille, tankefull og innettervend type. På nettet er det lite av strengt biografiske opplysningar å finne om han. Frå andre kjelder kjenner ein til at han vart fødd i 1879, hadde doktorgrad i rettsvitenskap, var ungkar og hadde mykje pengar. Om slekta hans heiter det at han var barnebarn av Ferdinand de Lesseps, mannen som konstruerte Suez-kanalen.

Ein kan lett tenkje seg at Micard kan ha hatt forretningmessige interesser i Suez-kanalen – og kan ha hatt inntekter frå kanaltrafikken. Det vart også sagt at han skal ha vore i slekt med pave Pius IX.

Grev Gaston Micard med sin etiopiske paraply som han hadde med over alt. Foto frå boka *Mitt Arktis* av Willie Knutsen.

Quest i 1921. Foto frå Wikipedia.

Grevetittelen skal han ha fått frå bestefar til den etiopiske keisar Haile Selassie. Micard var både fransk og etiopisk greve.

Micard var fransk statsborgar og skal ha hatt Paris som formell heimstad. Han brukte mykje av tida si til reising. Mellom utfluktene oppheldt han seg ein del i Sveits.

Sommaren 1927 deltok Micard i ein jaktekspedisjon til Nordaustlandet og områda ved Franz Josef Land med ishavsskuta *Quest* av Bodin. DS *Quest* var tidlegare Ernest Shackleton si skute frå hans siste Antarktisekspedisjon. Shackleton døydde om bord i skuta under eit anløp i Grytviken på Sør-Georgia i 1922. Skuta vart deretter sold til Schjelderups Sælfangstrederi i Bodin. Medeigar Ludolf Schjelderup var fast skipper på *Quest* i mange år.

I 1931 var Micard igjen i Svalbard- og Franz Josef Land-områda, det året med ishavsskuta *Isbjørn I* av Tromsø. Sommaren 1932 var han til Nordaust-Grønland med *Quest*.

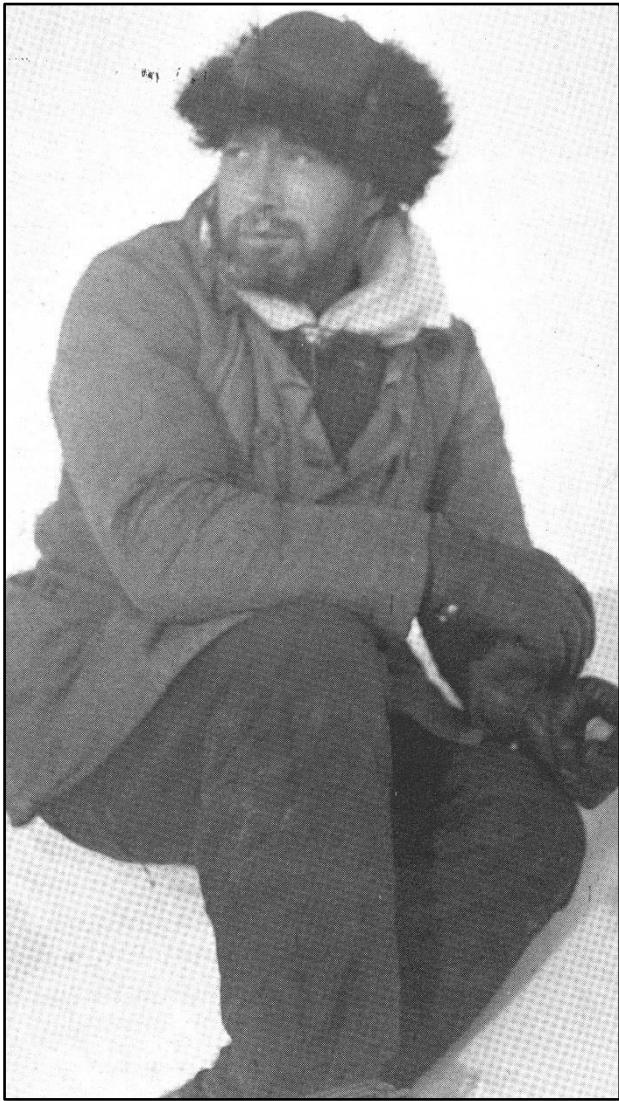
Skipper Ludolf Schjelderup på *Quest* i Loch Fyne, Nordaust-Grønland 1936. Foto frå boka *Mitt Arktis* av Willie Knutsen

***Quest* i Loch Fyne:**

Micard hadde fått det føre seg at han ville oppleve ein heil årssyklus i Arktis. Han leigde *Quest* som base for ei overvintring, med skipper Ludolf Schjelderup og heile mannskapet – og let skuta fryse inne i fjorden Loch Fyne nord for Myggbukta på Nordaust-Grønland. Der overvintra dei 1936-1937. Med i mannskapet var ishavsskipper Karl ‘Kalle’ Nicolaisen frå Tromsø, under overvintringa påmønstra som matros og fangstmann.

Egil Halvorsen frå Bergen var med som matros og som ekspedisjonen sin fotograf. Han kom med på ekspedisjonen etter at han som tilsett i ei sportsforretning i Bergen møtte Micard: ‘--- En deilig sommerdag kom der en utenlandsikalende herre inn. En sirlig, liten person. Og sagde på engelsk, at han gjerne skulle kjøpe ett par skistøvler. Det var jo litt oppsiktsvekkende, været og årstiden taket i betrakning. Så jeg spurte da: - Til hvilket bruk? Hvor han da skulle gå på ski? – Jo, på Grønland.---’ (Mikkelsen 2001).

Dette vekte Halvorsen si interesse. Han fekk adressa til skipper Ludolf Schjelderup. Slik kom den eventyrlystne ungdommen Egil Halvorsen med på overvintring i Loch Fyne.

Egil Halvorsen. Foto frå boka *Mitt Arktis* av Willie Knutsen

Mannskapet si viktigaste oppgåve var å gå Micard til hånde. Når dei elles hadde høve, fangsta dei for eiga inntekt. Når Micard var utandørs, gjekk og sat han med sin karakteristiske parasoll, uansett ver og temperatur. Elles hadde mannskapet som oppgåve å frakte han rundt – både på hundeslede og i berestol.

Micardbu på Germania Land:

Grev Micard fekk ikkje nok av Arktis med overvintringa i Loch Fyne 1936-1937. Vinteren 1938-1939 ville han lengre nord. Han kjøpte ishavsskuta *Ringsæl* i Tromsø, endra namnet på skuta til det franske *En Avant* (= *Fram*) og hyrte Karl Nicolaisen – kjenning frå Loch Fyne-overvintringa – som skipper. Med *En Avant*

segla dei til Germania Land - så langt nord dei kom før isen stengde. Dei etablerte overvintringsstasjonen Micardbu på vel 77 grader nord. Skuta la dei i vinteropplag ved nordenden av Store Koldewey, ikkje langt frå Danmarkshavn. Ekspedisjonen delte seg i to grupper: Ei, med Micard, i Micardbu – den andre, med Karl Nicolaisen, om bord i *En Avant*. Ekspedisjonen hadde med seg radiofolk, meteorologar og ein nordlysforskar. I løpet av overvintringa var dei alle aktive på kvar sine fagfelt.

Unnsetningsaksjon:

Ettervinteren 1939 vart grev Micard alvorleg sjuk, med både nyrestein- og prostataproblem. Greven måtte hentast til Norge for operasjon. Norges Svalbard- og Ishavsunderøkelser (NSIU), med leiaren, dosent Adolf Hoel, organiserte henteekspedisjonen.

På den tid var dei fleste av dei større norske ishavsskutene, dvs *Polarbjørn*, *Polaris*, *Arktos*, *Quest* og *Selis*, på fangstfeltet ved Newfoundland. I 1939 var *Veslekari* dampdriven og heller lite eigna for dei lange overseglingane til og frå Newfoundland. Av ein eller annan grunn var nettopp *Veslekari* ledig – kanskje tidleg tilbake frå vestisfangst. *Veslekari* vart leidt for unnsetningsaksjon til Micardbu. Toktleiar var kommandørkaptein Rolf von Krogh, skipper var Johan Olsen. *Veslekari* hadde med ein lege. Skuta tok med seg eit Stinson sjøfly frå Widerøe, gjekk til iskanten og sette flyet på sjøen.

Widerøeflyet som *Veslekari* frakta er kome fram og klar til å hente ut Micard. Foto frå boka *Mitt Arktis* av Willie Knutsen.

Derifrå flaug flyet til Micardbu og landa i ei opa råk i isen like sør for Micardbu.

Flygar var Erik Engnæs og telegrafist var Helge Bjørnebye. Under flyturen var det radiokontakt mellom Bjørnebye og Micardbu. Grev Micard vart henta ut til *Veslekari*, som brakte Micard til Norge for medisinsk behandling. Den medreisande legen tok Micard under behandling med det same han var brakt om bord i skuta.

Karl Nicolaisen overtok leiinga av ekspedisjonen og førte *En Avant* vel tilbake til Norge i august 1939 – like før verdkriga braut ut i Europa. Nicolaisen vart ishavsreiar ved at han fekk kjøpe skuta av Micard for ein symbolisk sum. Skuta fekk tilbake det tidlegare namnet, med ei lita endring av skrivmåten: *Ringsel*.

Krig: *Ringsel* og *Veslekari* på ny grønlandstur:

Norges Svalbard- og Ishavundersøkelser, saman med Arktisk Næringsdrift AS, sende på 1930-talet årlege avløysings- og forsyningsekspedisjonar til dei norske stasjonane på Aust-Grønland.

Sommaren 1940, berre eit år etter heimkoma frå Micardbu-ekspedisjonen, vart *Ringsel*, skipper Karl Nicolaisen, og *Veslekari*, skipper Johan P. Brandal, sende til Aust-Grønland på avløysingsekspedisjon: *Veslekari* til Myggbukta og dei andre stasjonane på Nordaust-Grønland - og *Ringsel* til Torgilsbu, like nord for Kapp Farvel.

På grunn av situasjonen i Norge sommaren 1940 var ekspedisjonen avhengig av tysk godkjenning. *Veslekari* måtte ta med ein tysklojal observatør for å kunne forlate Norge. Ekspedisjonane gjekk ikkje heilt etter planane. Undervegs i fjordane på Nordaust-Grønland vart *Veslekari* oppbrakt av KNM *Fridtjof Nansen* frå den norske marineavdelinga på Island.

Skuta kom deretter i alliert krigsteneste.

Ringsel fullførte besøket på Torgilsbu. Ved å segle ei mest mogleg nordleg rute og unngå bruk av radio og lanterner, kom skuta seg usett og velberga tilbake til Tromsø. Skuta hadde med

telegrafist Ragnar Eggesvik og familien hans, som hadde tenestegjort på Torgilsbu i to år.

Nokre lagnader:

Ved overvintringa på Micardbu 1938/39 – og unnsendingsekspedisjonen våren 1939 - var grev Gaston Micard i 60-årsalderen. Hans livsløp seinare har vi ikkje oversikt over.

Førar av flyet som henta ut Gaston Micard frå Micardbu, var Erik Engnæs frå Tingelstad på Hadeland. Under andre verdskrig flaug han den farlege ‘stockholmsruta’, kurerruta mellom Stockholm og Skottland. Engnæs miste livet då flyet hans vart skote ned over Skagerrak av tyske jagarfly stasjonerte på Jylland.

Ringsel, skipper Terje Johnsen, kom vekk under katastrofeorkanen i Vestisen i 1952, med heile mannskapet på 14 mann. I same orkanen forliste fire andre skuter, også dei med heile mannskapet. Til saman omkom 79 mann i orkanen.

REFERANSAR:

Informantar: Dag Bakka jr; Alester Hansen; Tore W. Topp.

Litteratur:

Ellefson, E. S. og O. Berset 1957: *Veslekari. En fortelling om is og menn*. Bergen: J. W. Eides Forlag.

Engebretsen, H. 1991: *Seierens bitre frukter: en soldats beretning 1940-1945*. Oslo: Aschehoug.

Knutson, W. 1992: *Mitt Arktis*. Oslo: Grøndahl og Dreyers Forlag AS.

Mikkelsen, P. S. 2001: *Nordøstgrønland 1908-60. Fangstmandsperioden*. København: Peter Schmidt Mikkelsen & Aschehoug.

Nytun, K. og P. Øynes 1968: *Alarm i Vestisen*. Oslo: H. Aschehoug & Co.

Stenersen, H.: *Brandbu'stikka*. Lokalhistorisk tidsskrift for Hadeland. Utgitt uregelmessig i tidsrommet 1985-2011. Brandbu: Eige forlag.

Nettet:

Wikipedia.

Ishavets akrobater og mesterkokker.

Av John Giæver

(Manuskript etter John Giæver i Ishavsmuseets arkiv)

Det er mer enn et mirakel – det er en prestasjon. Mirakler hender så sjeldent. Et sådant var det saktens da hint massemøte blev mettet med et minimum av fisk og brød i ørkenen. Særlig mirakuløst på grunn av den formentlige mangelen på vann. På Ishavet blir man mett hver dag. Det er ikke mindre mirakuløst i grunnen. Men det beror utelukkende på rent faglig dyktighet i kokekunsten plus en sirkusartists behendighet. Å trylle frem varm mat ombord i en ishavsskute i kuling krever en all round kokk med breie foteblad.

I storm forutsettes dertil de samme ferdigheter som til flyvesertifikat og idrettsmerker. Men det overmenneske som skal temme og betvinge byssas fresende, ville aluminiumsuhyrer i orkan, av ham forlanges det en helt sublim akrobatikk og – mannsmot. På Ishavet er det ofte orkan. Særlig vinterstider.

Byssepersonalet er Ishavets sanne akrobater. Ikke mange gjør sig noen forestilling om de beveglete og høidramatiske forhold under hvilke den enkelte kokekunst kan praktiseres. En ishavsskute er nemlig av tekniske grunner rund i bunnen som en tømmerstokk eller verre. I sidesjø særlig blir en slik stamp satt i noen helt eventyrlige bevegelser. Tidevis à la korketrekker (en miserabel sådan). Noen ganger med optil 60 graders rulling fra bord til bord. Men ofte, ofte med like jevlige tverrkast. Spesielt i krapp strømskavl. I slike døgn gis der bønner – til deld med flesk.

Så vidt jeg vet har ingen forsøkt på å steike pannekaker inne i en tønne utfør Niagara. En litt dreven polarstuert skulde ha betingelser for å klare det.

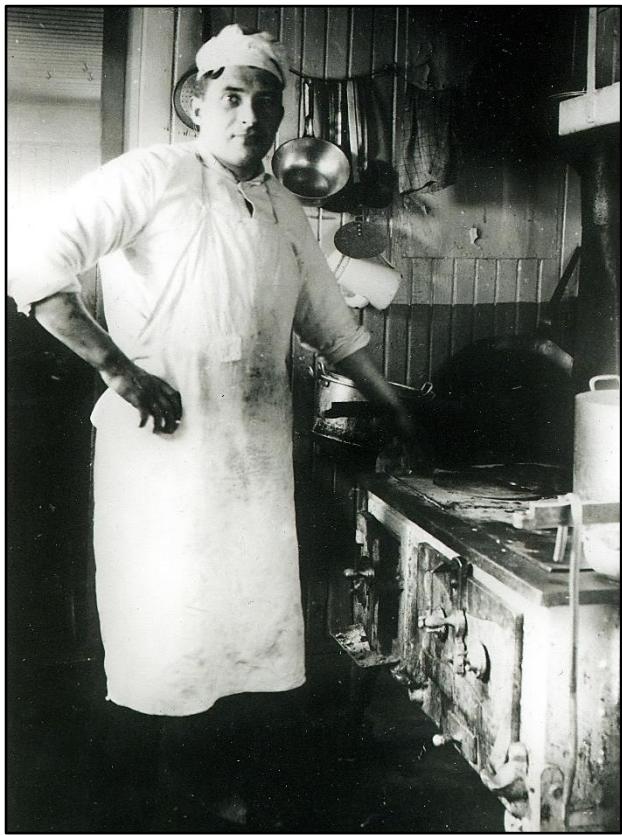
Videre vet jeg ikke om det forlanges noe egentlig sertifikat for polarstueter. Det torde ellers være unødig. Artens utvikling kontrolleres helst tilstrekkelig gjennem et naturlig utvalg. Mannen være sig en gastronomisk virtuos på tørt land, - svir han risengrauten en mare-full lørdagskveld, da fråder mannskapet om kapp med oseanet. Og skjer slike uhell jamt, da vet han at «ei døde hefte på livets reise». Slik må det være, og derfor danner polarstuertene en sjeldent utvalgt garde på arbeidets front mot nord. Som så mangt annet på denne kladens mest bortgjemte arbeidsplass er de lite kjent. Men de er ærlig verd en artikkel.

Lik Jakob Ruuds insekter, slik gjennemgår byssepersonalet tre stadier. Fra messegutt til kokk og fra kokk til stuert. Blant disse gir jeg «messen» min udelte medfølelse og de andre to min hele beundring. For enkelte fullt utsprungne stueter har jeg dessuten en inngrødd respekt. Fra hine svarte hundevakter nord i havet, da jeg og andre stratenrøvere tok hærfang av stersens delikatesser. Som den gang for eksempel Knut og Bernt og jeg pisket krem av stjålet boksemelk på styrhustaket i 20 graders kulde, og krydret kremen med mandeldråper. Og et lokalt uvær falt over oss i form av stuert Egseth i underbuksen. Straffen var at vi måtte ete svineriet. Slike oplevelser merker en mann og fosterer komplekser. For relativt kvite spøkelser og alt som smaker mandel.

Alle de «messer» jeg har truffet har vært meget unge og meget sjøsyke. En sjøsyk «mess» gir byssa et mistroens stempel. Man smaker betenk på lapskausen som han har skåret til. Under slike forhold kan det være skjebnesvangert om skipperen finner en halvfordøid brødkorpe mellom potetesbitene.

Men levende eller mer og mindre død er «messen» alltid leketøi for hele mannskapet. Han er prisgitt alle drastiske innfall. Fangstfolk liker løier, og den arme gutten må være klovn for hele skuta. Ydermere må han vaske stuertens kvite trøier og dørken i ruffen.

Hvis for eksempel en mann sprer på ovnen, får «messen» skylden for at det lukter svidd. Og får skipperen diare i tønna, da er det «messen» som har hatt grønnsåpe i ertesuppen. Med såpe og særlig soda kan forresten en slik liten kar ta en

Kristian Egset i byssa på Polarbjørn. Foto fra Kristian Egset sitt fotoalbum.

fryktelig hevn for all forsmedelse. Jeg har såmen sittet sjøl tolvt over rekka av den grunn. «Messen» skreller poteter i bøttevis hver vakt. Han skal greie med opvasken også; men det lykkes sjeldent. De fleste «messer» avskyer vann. Dessverre! Han serverer i messa, og tommelen hans er alltid ren. Hans fingeravtrykk finnes alle vegne og fortrinsvis på nyasket krustøi. Det er jagu synd på «messen»!

Dette var larvestadiet. En periode hvor frafallet er størst. Kokken og stuerten sysler med selve kokingen og blir omtalt i forbindelse med denne idrett. Her skal bare sies at på almindelig fangsttur brukes alene «mess» og stuert. Ved svær pågang i matveien vasker og spyler en dekksgutt eller en maskinpusser og innkommanderes kjøkkenveien. Som oftes med negativt resultat. Det er således bare på større ekspedisjoner at byssa er trefoldig bemannet. Ikke alltid da heller. Jeg har vært ombord på en skute hvor en stuert måtte koke, vaske og bake brød til 26 mann, - og det i en helt urimelig rulling. Men han klarte det fint, og han var den gladeste sjel ombord.

Stuertene kan inndeles på to måter. Vi har de tykke og de tynne. Dette er ellers bare en kvantitetsinndeling. At en stuert er tykk, betyr bare at han liker sine egne produkter. Men jeg har sett eksempler på at en tykk stuert i så måte har vært nøyisom som en geit. Videre har vi de vennlige og de strikse stueter. Det er som oftest enten eller. De førstnevnte er så overmenneskelig godlynte at de med smil om munn kan steike kjøttkaker mens byssa er fylt av pratende folk. En blid stuert er en velsignelse, en gudenes gave, og mitt håpe er at de må få orkesterplass i himmelen en gang. For på dette jordens jammerhav blir de bare sorgelig misbrukt. Den strikse stuert er oftest både gretten og knegen. Han sluker små «messer» levende og steiker vafler til skipperen. Han blander hvetemel i kjøttkakene og koker grå kaffe. Han er et skibskors å drass med. Men heldigvis er han en sjeldenhets.

Byssa ligger midtskibs på dekk under broen. Den er minimal av størrelse. Blant utstyret dominerer en kaffekjele av eventyrlige dimensjoner. Dørken i en bysse er enten flislagt eller av jern. Dette for at personalet skal gli lett på sine tresko i sjøgang. Byssa er et yndet opholdssted for alle ombord. Her er det alltid varmt. Her kan man «peile kjelen» til alle døgnets tider, erte «messen», plage stuerten, tørke våtter eller snoke snadder alt etter øieblikkets behov. Personlig har jeg omsider fått det slik at jeg blir kaffetørst bare jeg ser en mann i kvit jakke. Det er en forferdelig form for suggestion. Men som oftest er kaffen så lys at det ikke er skadelig.

I sjøgang blir pannene stivet av på komfyren ved hjelp av en slingrekarm av jern, men det hindrer ikke at en dampende suppe-panne kan løpe løpsk i et uvoktet øieblikk. Og selv et glefsende villdyr er for leketøi å regne mot en slik ambulerende vulkan. Kokheit suppe spruter vegg imellem og fra fyren freser skollende damp. I slike høye er det stuerten viser mannsmot. Han utstøter stammens krigshyl, tar tigersprang og kuer belsebub med en ovnskrok. Jeg har i det hele ofte undret mig over hvordan stuerten får maten til å henge i panna til den er kokt. Vel har det hendt at god lapskaus har rømt ut av karet og har plasert sig opp under taket.

Pannekaker går titt i glideflukt ut i rummet, og kjøttkaker løfter sig og flyr. Det hender at søtsuppen forener sig med karbonadene, og at biffen hopper i dørken. Men intet av dette merkes synderlig når maten litt senere sklir på messebordet. Smaken er generell. Og de kresne av natur spiser så allikevel ikke i slingring. Snarere tvert imot. Speilegg blir ellipseformet i sjøgang og steikeflesket blir slitt frønset. Enklest å manøvrere er spekesild, men selv den er utrolig vidløftig i åpent hav. Om enn ufarlig.

I byssa skjer der tidevis katastrofer. Som f. eks når komfyren gaper og sprer glo utover de nærmeste bein når en brått-sjø slår inn og spyler alt. Jeg har sett en stuert stå til magen i kald sjø og hyle: - Der gikk grauten til helvete! Men mest dramatisk er det riktig nok når opvasken letter fra stampen og det hagler med knuste tallerkener og krus, kniver og gafler. Da jamrer stuerten. Men «messen» ler.

En god stuert betyr mer på Ishavet enn ellers i verden. Uten vel tillaget og variert mat klarer ikke karene å yde det dauslitet som kreves i fangsten der nord. Sjøl har jeg stampet ombord etter en lang dags knog på isen, - og der stod Egseth smilende i sin kvite jakke på et skib som ellers fløt over av blod. Ham var vi sikre på. Han skuffet aldri.

Vi var over tyve mann ombord i tre måneder, men hver lørdag var det eplepai etter silden, hver søndag kaker til kaffen og alle dager godt humør fra morgen til sen kveld. Av ham skyter alle fangstfolk, vitenskapsmenn, mondene turister. Ja sant å si så har stuert Egseth på «Polarbjørn» vært en særdeles behagelig overraskelse for mangen en forvent kresenpinn som drog på tur med mismot i sinn og hermetikk i kofferten. Vi sier at han er overjevlig til å lage mat. Og det var en ung baron (uten hermetikk) som uttrykte det slik: Den karen er sju jävlar en kokk! Vad var Egyptens grytor imot hans bulkade panna! Og en medbragt tysker snavlet «grossartig»! Han kunde saktens, - for han blev rund og fredelig på den turen. Send Egseth til Hitler, så blir det fred i Europa. Ennskjønt Gøhring er nå pinedød rund nok.

Dette var Egseth fra Volda. Men på Ishavet seiler mange andre mindre kjente mestere. Jeg

Stuert Egseth på Polarbjørn. Foto John Giæver.

håper at bildet av polarstuerten er tilstrekkelig klart tegnet. Som enhver god husmor er han først fornøid når vi har spist mer enn bra er av hans produkter. At han må gjennemgå et helt sirkusrepertoar før maten kan serveres, det hører som nevnt bare til yrket.

Men husk det først og fremst kjære husmødre at hans familie er større enn noen annens, og han kan ikke hente brød hos bakeren. Ikke sant, Markussen?

Ja, det var Martin Markussen som lå på magen og bakte brød. Vi kom slingrende hjem fra Svalbard med «Heimland» lastet av engelske vitenskapsmenn som hadde overvintret i Ultimo Thule og selvsagt ikke smakt en skikkelig stomp på mer enn året. Brødlens var vi, og så fikk Markussen et overhendig hekkeskudd så han måtte krysse jamrende op i køia i bestikken.

Der lå han. Plikten kalte og Albions hungrige sønner respekterte bare en art av bakverk. Det som lot sig tygge. To mann ombord kunde kunsten, men jeg hadde like før ramlet i leideren og slått mig til krøpling for lange tider. Da forlangte Markussen deigstampen plasert ved køikanten. Mel, gjær, melk og vatn! Liggende på magen eltet han deig. Jeg tror han svimte av mens den «gikk». Så bakte han brød mens skuta la sig over helt djevelsk for Sørkapp. En vettskremt «mess» bar i ovn og hvisket: - Å trur at stuerten baker sæ i hjel! Men brød blev det, og fine brød også. Da stønnet Markussen: - Now you please eat bread to hell, gentlemen!

Men forsyningen forsvant før vi nådde til Tromsø.

En ”taketorsk”

Av Preben Astrup

En dag i begyndelsen af september foreslog Ib Lorentzen, at vi efter formiddagsvagten på radiosonden skulle låne stationens ene motorbåd og sejle til Scoresbysund for at handle i KGH's butik.

Stationens to åbne motorbåde med glødehovedmotor var eneste transportmulighed, når vi om sommeren skulle en tur til KGH's butik i Scoresbysund.

Når bådene ikke var i brug, blev de af en kran hejst op på kajen. Kaj og kaj er nu så meget sagt. Den var nemlig en ca. 30 kvadratmeter støbt firkant på kanten af klipperne.

Det var ind over denne lille kaj, vi losseede de årlige forsyninger af sække med kul til komfurerne, benzin i tromler til den gamle Dodge og en jeep, et pænt antal 50 -70 kg tunge trykflasker med helium til radiosondeballonerne, samt flyttegods ved udskiftning af personale.

Og ikke mindst vigtigt de forsyninger vi bl.a. bestilte fra skibsprovianterings-forretningen Oscar Rolff i København.

Maskinmester Adde Hinrichsen giver båden et eftersyn. Foto Preben Astrup

Da jeg kom ned på kajen, havde Ib hejst den ene båd i vandet, varmet glødehoved-motoren op og startet motoren.

Så det var blot at kaste fortøjningen, hoppe ned i båden, sætte kursen mellem isflagerne mod Scoresbysund og nyde turen.

I Scoresbysund var der travlt. Kista Dan lå for anker og lodsede forsyninger til KGH. Prammene blev i pendulfart af ”Parssissok” bugseret frem og tilbage mellem Kista Dan og land. Oversat betyder ”Parssissok” barnevige.

Efter indkøb i butikken var vi parate til at vende snuden mod Kap Tobin. Under besøget i butikken var det begyndt at blæse op og isflagerne begyndt at røre på sig. Motoren blev startet op og vi forlod Scoresbysund med kurs mod Kap Tobin.

For at kunne manøvrere mellem de drivende isflager holdt vi i det tiltagende mørke på afstand til land.

På højde med vejrstationen satte motoren pludselig ud. Fat i startsvinget og genstart af motoren. Motoren gik i gang, men gik hurtigt istå igen. Ny genstart med samme resultat.

Det blev mere og mere mørkt under vores forsøg på at få motoren genstartet.

Samtidig blev båden af de drivende isflager skubbet længere og længere fra land.

Men motoren ville ikke starte.

I båden var et sæt 6-fods årer. Men mellem drivende isflager er det ikke let at ro en stor motorbåd ind mod land.

Gode råd var dyre. Vi måtte have hjælp inde fra Kap Tobin. Vi aftalte, at Ib skulle blive i båden og fortsætte med at få den genstridige motor genstartet. Jeg skulle prøve at nå land ved at springe fra isflage til isflage

Jeg bevæbnede mig med den ene 6-fods åre. 6 fod er omkring 180 cm og det vidste jeg, at det kunne jeg mindst springe.

Jeg hoppede ud på en isflage og begyndte turen ind mod land. Hver gang jeg skulle springe fra den ene flage til den anden, målte jeg om åren kunne nå den næste flage.

Kunne den det, sprang jeg. Nogle gange måtte der manøvrers en lidt mindre flage ind mellem to store flager for at få afstanden til at passe til mine springevner.

På den måde nåede jeg efter et stykke tid land og kunne løbe videre til stationen for at hente hjælp.

Nu viste det sig, at man på stationen havde observeret vores situation i båden. Og derfor over telegrafen alarmeret "Kista Dan" og bedt om hjælp.

På "Kista Dan" hev man ankeret op og sejlede Ib til undsætning. Dvs. man hev motorbåden op på dækket og tog Ib plus båden med retur til Scoresbysund. Her kunne man konstatere, at når motoren hele tiden var gået i stå, så skyldtes det, at brændstoftanken ikke var tilstrækkelig fuld. Og da båden hele tiden hoppede rundt på bølgerne, var det kun en lille slat, der nåede tilløbet til motoren.

Næste dag, da der var kommet slæk i isen, blev båden med Ib igen sat i vandet, så han kunne returnere til Kap Tobin.

Herefter sørgede vi alle for, at tanken altid var fyldt helt op samt at der var rigeligt ekstra brændstof med, når vi sejlede ud.

Og ikke mindst, at der også var nødraketter med i båden.

Plukkfangst:

Sælfangsten:

Sælfangeren «Lysningen» kom i går til Brandal med full fangst, 25-2800 dyr. Ogsaa «Fangstmand» er kommet hjem med fuld fangst. «Furenak» er kommet med 16-1800 dyr.

Søndmørsposten 25. juli 1921

Sælfangsten:

Sælfangeren «Isblomsten» kom i gaar eftermiddag hertil med 1800 dyr. Til Brandal kom igaar «Brandalingen» med 1000, «Harald» med 1700 og «Brandal» med 700 dyr.

En av «Isblomsten»s besætning fortæller at de nys i Danskestædet har set omtrent alle sælfangere herfra som endnu ikke er kommet hjem.

Paa et par undtagelser nær har alle skuter fangster. «Aarvak» har maattet skifte propel og aksel oppe i isen; for øvrig stod alt vel til.

Søndmørsposten 28. juli 1921

Raadsmøte om Grønlands-spørsmaalet.

Raadsmøte i utenriksdepartementet om Grønlad spørsmaalet trær sammen 12.december. Deltagerne blir grosserer Feddersen Nissen, Hammerfest, ritmester Isachsen, forfatteren Hans Reynolds, skibsreder Peter S. Brandal, skipper Johan Olsen, skipper Svendsen, Tromsø fiskeridirektøren samt en repræsentant for handelsdepartementet.

Søndmørsposten 6. december 1921

Grønlandskonferancen

Trær sammen i dag. Man antar at den vil være avsluttet i løpet av dagen. Konferancen skal bare være raadgivende.

Skibsreder Peter Brandal uttaler til «Verdens Gang», at hvis de danske bestemmelser blir gjennemført, vil de være ruinerende før et stort antal rederier som er basert paa denne fangst. Bare fra Aalesund reiser der aar om andet 60 fangstdampere til Vesterisen.

Ofotens Tidende 13. december 1921

Den vitskapelege drivstasjonen «T-3»

Av Stian Runne Brandal

«Fletcher's Ice Island» eller «T-3» var eit isfjell oppdaga av oberst Joseph O. Fletcher i US Air Force. Mellom 1952 og 1978 vart isfjellet nytta som ein bemanna vitskapeleg drivstasjon som inkluderte hytter, eit kraftverk og ei rullebane for hjulfly. Isfjellet var eit tjukt isflak som dreiv gjennom det sentrale Polhavet med klokka.

Først bemanna i 1952 som ein arktisk vêrrapportstasjon, vart forlaten i 1954, så bemanna ved to påfølgande anledningar. Stasjonen var bemanna hovudsakeleg av forskarar saman med nokre få militære og fekk forsyningar hovudsakeleg av militære fly som opererte frå Utqiagvik, Alaska. Isfjellet var seinare bemanna av Naval Arctic Research Laboratory og fungerte som ein base for operasjonar for sjøforsvarets arktiske forskingsprosjekt som havbotn og havdjupnestudiar, seismografiske aktivitetar, meteorologiske studiar og andre klassifiserte prosjekt under leiing av forsvarsinstituttet.

Før satellittida var forskingsstasjonen på T-3 ein verdifull stad for målingar av atmosfæren i Arktis

T-3 vart produsert ved nordkysten av Ellesmereøyane og var eit veldig stort isfjell på om lag 11 x 5 km. Det nyreforma isfjellet vart oppdaga nær Nordpolen av forskarar som studerte den arktiske disen om våren og sommaren. Sjølv om isfjellet var 125 fot tjukt og vog over sju milliardar tonn, steig den berre ti meter over dei omkringliggande ispakningane.

Den midlertidige drivstasjonen beståande av isolerte hytter vart først oppretta av det amerikanske militæret, og i slutten av mai 1957 sto ei 1500 meter lang rullebane og dei fleste av stasjonens 26 Jamesway-hytter ferdige, noko

Forsyningsfly frå U.S. Air Force har landa på T-3. Foto frå Wikimedia.

som mogleggjorde starten på vitskapelege operasjonar. Tidleg i 1952 kom forskarar, inkludert Albert P. Cray, som utførte ei rekke vitskapelege undersøkingar, mellom anna hydrografiske målingar, seismiske sonderingar og meteorologiske observasjonar. Generelt bestod bemanninga av eit mannskap på 25 - 30 mann til ei kvar tid.

Forsyningane vart for det meste utført i løpet av vinterperioda medan rullebana var eigna for flylanding. Mangelen på vêrvarslingsstasjonar og veldig ustabile vêrforhold gjorde det veldig krevjande å frakte forsyningar. På grunn av isfjellets stadig endra lokasjon, måtte forsyningane drivast frå to flybasar Point Barrow, Alaska og Thule Air Base, Grønland.

T-3 vart kanskje identifisert under andre verdskrig, men det er fleire motstridande rapportar om når isfjellet faktisk vart "oppdaga". Bekymra for sovjetiske etterkrigsaktivitetar i Arktis, starta US Air Force B-29 rekognoseringsflygingar over den arktiske regionen frå 1946, og innan 1951 vart rekognoseringsturane til Nordpolen implementert på dagleg basis. Under rekognoseringsflygingar vart det oppdaga fleire store isfjell, og året etter oppretta Alaska Air Command eit prosjekt for å etablere ein vêrstasjon på eit av isfjella og gjennomføre geofysisk og oseanografisk forsking.

Forskningsbasen på T-3 i 1967. Foto J. K. Hall fra nettstaden www.eos.org

Joseph O. Fletcher, som var sjef for ein amerikansk luftvåpeneskadron stasjonert i Arktis rett etter andre verdskrig, sto i bresjen for heile prosjektet.

I mars 1952 sendte Thule Air Base C-47-fly til T-3, og fleire forskningsstasjonar vart installert på isfjellets flate overflate. Stasjonane vart forletne i mai 1954 då vêrobservasjonane vart sett på som overflodige, men vart bemanna frå april til september 1955. I april 1957 vart stasjonen "ALPHA" installert på isfjellet, som var den første langsiktige vitskapelege basen i Arktis driven av eit vestleg land. På tidspunktet for etableringa hadde sovjetarane allereie operert seks drivande isfjellstasjonar av denne typen.

I april 1958 vart det observert fleire store sprekker rundt ALPHA, og stasjonen vart tvungen til å flytte seg 2 km frå den opphavelege plasseringa. I august 1958, etter at den amerikanske ubåten USS Skate (SSN-578) besøkte stasjonen ALPHA, begynte den omkringliggende isbotnen å sprekke og rivne igjen, så stasjonen vart endeleg forlaten i november 1958. Men det amerikanske forsvarsdepartementet var framleis interesserte i å fortsette forsking i Arktis.

I april 1959 vart ein annan vitskapeleg stasjon kalla "CHARLIE" (også kalla ALPHA II) etablert av Alaska Air Command med hjelp frå Naval Arctic Research Laboratory. Vitskapeleg forskningsaktivitet vart utført frå juni 1959 til

januar 1960. Då isflaket sprakk og forkorta rullebanen så mykje at dei ikkje lenger kunne få flyforsyningar, måtte stasjon CHARLIE evakuert.

USS Skate (SSN-578). Foto US Navy Arctic Submarine Laboratory, Wikimedia.

7. mars 1957 etablerte Northeast Air Command en stasjon kalla "BRAVO" på isfjellet med fleire 13m lange husvogner. T-3 fortsette å drive utanfor den nordlege kanadiske kystlinja og kom til slutt til Alaskas farvatn juli 1959. I mai 1960 gjekk isfjellet på grunn nær Wainwright, Alaska, og avslutta fleire geofysiske forskingsprogram.

Året etter i oktober vart stasjonen forlaten igjen, men vart liggande intakt for mogleg framtidig bruk. Ettersom den amerikanske marinens framleis var ivrig etter å fortsette arktiske baserte operasjonar planla Arctic Research Laboratory å installere ein ny stasjon for å erstatte den tidlegare stasjonen CHARLIE.

Planane vart forhindra av kostnadane som krevjast for å chartre ein C-47 for installasjonen. I staden vart det etter september brukt en isbrytar USS Burton Island (AGB-1) for å transportere utstyret, og Arctic Research Laboratory Ice Station I (kjent som ARLIS I) vart bygt på under 40 timer.

Sjølv om ARLIS I vart designa for å støtte åtte forskrarar og fire tekniske personell, oppnådde stasjonen aldri eit fullt potensial.

Då isfjellet dreiv vestover vart småfly (Cessna 180) sett til å forsyne stasjonen. Etter å ha nådd rekkevidda til disse flya vart stasjonen evakuert i mars 1961.

Vraket av USAF C-47 fly på Fletcher's Ice Island i juni 1972. Foto Mark Barsdell, Wikimedia.

En meir permanent divisstasjon var ønska for den andre Arctic Research Laboratory Ice Station (ARLIS II), men med T-3 stranda vart det valt ei mellombels plassering på eit isflak. Men isbotnen byrja å brytast opp i stor skala under utplasseringa i mai 1961, og marinen fann eit anna isfjell på 5,6x2,4km nord for Point Barrow.

I løpet av dei neste 22 dagane vart alt utstyret til dei 14 prefabrikkerte bygningane transportert til det nyleg oppdaga isfjellet. Vitskapelege operasjonar starta på nytt 23. mai 1961 og fortsette heilt til 11. mai 1965.

Forsyning av ARLIS II i løpet av det første året vart utført av flydrop frå store fly som Lockheed 18 Lodestar og C-47 Skytrain, men også av isbrytaren *USCGC Staten Island* (WAGB-278) to gongar om sommaren.

Mellan 1962 og 1964, då isfjellet dreiv lenger nord, vekk frå Barrow og over Polhavet, vart forsyning frå Alaska vanskeleg. Medan stasjonen ARLIS II dreiv vekk frå Barrow vart isfjellet T-3 gjenoppdag i februar 1962 over 160 kilometer nord for der det tidlegare var observert. Arctic Research Laboratory bemanna isfjellet, pussa opp de forletne bygningane og retablerte stasjonen som tidlegare fungerte som drivstasjon og drivstoffdepot for flyreiser til stasjonen ARLIS II. I desember 1963 nådde stasjonen ARLIS II det nordlegaste punktet på

reisa og dreiv til slutt ut gjennom Framstredet med den austgrønlandske straumen.

Etter 47 månadar og 18 dagar med kontinuerleg drift vart ARLIS II evakuert i mai 1965 av isbrytaren *USCGC Edisto* (WAGB-284). Stasjonen var vertskap for 14 forskjellige forskingsprosjekt, inkludert 337 tilsette. Etter ei større restaurering av ARLIS II vart ei full bemanning av T-3 av Arctic Research Laboratory starta i september 1965. På dette tidspunktet hadde isfjellet fullstendig sirkla rundt Beaufort Gyre.

I mellomtida, medan ARLIS II- og T-3-isstasjonane var bemanna, etablerte Arctic Research Laboratory to midlertidige drivstasjonar nordaust for Barrow, primært for vitskapelege studiar av telluriske straumar, geomagnetisk variasjon med meir. ARLIS III vart etablert 10. februar 1964 og evakuert 16. mai 1964, medan ARLIS IV opererte mellom februar og mai 1965. Det siste forsøket på å forsyne T-3 vart utført av Bering Sea Patrol frå september til november 1967.

Skip som deltok var *USCGC Glacier*, *CCGS John A. Macdonald*, *USCGC Staten Island* og *USCGC Northwind*. Stasjonen var aktiv fram til 1. oktober 1974, og den vart sist besøkt i 1979. Etter å ha vore satellittovervåka i årevis, dreiv isfjellet til slutt gjennom Framstredet i 1983.

CCGS John A. MacDonald, her på Newfoundland i 1962. Foto Otto Holstad.

USCGC Northwind. Foto U.S. Coast Guard, Wikipedia.

Juli 1970 var isøya åstad for ei tragisk ulukke. Mario Escamilla arbeidde på forskingsstasjonen og vart forarga over at nokon hadde forsynt seg av hans heimelaga rosinvin. Han henta rifla si for å konfrontere den påståtte tjuven då basesjefen Benny Lightsey stogga han og forsøkte å få Escamilla til å gi han våpenet. Den påfølgande disputten førte til at Lightsey vart skoten og drepen.

Etter hendinga vart rapportert, kom eit etterforskingsteam til basen og henta Escamilla som vart arrestert og sikta for overlagt drap. Men så kom spørsmålet om jurisdiksjon.

240 kilometer nord for Ellesmereøyane var T-3 i kanadisk farvatn, sjølv om det kunne ha vore disputert av andre nasjonar. Isfjellet kom opphaveleg frå kysten av Alaska og det fans ingen juridisk presedens som sa noko om eit isfjell var å rekne som øy, skip eller land, og ingen presedens for kanadiske myndigheter som ga dei jurisdiksjon over isfjell langt frå land. Men kanadiske myndigheter hadde inga interesse i å involvere seg i saka då den gjaldt to amerikanske statsborgarar på ein amerikansk base.

Saka kom for ein amerikansk domstol etter noko om og men. Forsvaret til Escamilla fekk støtte frå ein våpenekspert i at rifla hadde ein defekt som gjorde at den gjekk av ved eit uhell. Han vart i første instans dømt til tre års fengsel for

uaktsomt drap, men vart seinare frikjent etter ein anke på bakgrunn av uklar jurisdiksjon. Satellittovervåking vart nytta for å halde oversikt over T-3, men meteorologar hadde mista oversikta over det hausten 1982. Det vart bedt til NOAAAs flyforskingsteam om å halde auge med T-3.

3. juli 1983 rapporterte Associated Press at amerikanske forskarar hadde gjenoppdagat isfjellet etter at det hadde vore sakna i seks månadar. Dave Turner, ein erfaren NOAA-pilot som var ein av dei siste personane som observerte T-3, rapporterte at isfjellet vart funne rundt 240 kilometer frå Nordpolen. T-3 vart lett oppdagat sidan overflata var tydeleg dekorert av gjenværande strukturar av eit C-47-fly som vart øydelagt året før. På tidspunktet for oppdagelsen hadde isfjellet omtrent ein tredjedel av den opphavelege tjukkelsen. Det vert anslått at isfjellet ein gong etter juli 1983 jobba seg ut av den arktiske ispakkene der den fylde ein sørleg straum, dreiv ut i Atlanterhavet og til slutt smelta bort.

Kjelder:

- https://en.wikipedia.org/wiki/Fletcher%27s_Ice_Island
- <https://www.maritimeprofessional.com/blogs/post/t3-13929>
- https://en.wikipedia.org/wiki/T-3_case

Plukkfangst:

Paa sælfangst.

Motorkutter «Havfruen» frå Espevær er det første fartøi fra Søndhordland som i år er kommet under utrustning for sælfangstbedriften. Der blir ikke mange fartøier i Bergensdistrikterne som denne sæsong skal paa Ishavsfart. Man finner nemlig risikoen for tap at være altfor stor. Dels paa grund av de vedvarende høye drifts omkostninger og dels fordi sælolen og de øvrige sælprodukter siden i fjor er gått betydelig ned i pris.

Av de samme årsaker er der i år fra Søndmør utrustet et mindre antal fartøier enn vanlig og fra Nord-Norge blir deltagelsen endnu mindre.

(avisa Arbeidet tirsdag 19. april 1921)

ISHAVSMUSEETS VENNER

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL!

Grasrotandelen gir deg som spiller hos Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping. Hver gang du spiller går inntil 7 prosent av din spillinnsats til den grasrotmottakeren du velger – uten at det går utover din innsats, premie eller vinnersjanse. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i ISHAVSMUSEETS VENNER

-Bli med og støtt vårt arbeid for bevaring og formidling av vår polarhistorie!

Bli Grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sendeSMS «Grasrotandelen 997304527» til 60000

Norsk Polarinstitutts ekspedisjon til Svalbard med M/S «Minna», sommaren 1956.

Frå Aage Røren har Ishavsmuseet fått i gave eit telt som han hadde tilhald i på Svalbard sommaren 1956. Her kjem historia om då han 12 år gammal fekk vere med «Minna» på ekspedisjon til Svalbard og måtte bu i telt og vikariere som kokk.

Av Aage Røren

«Minna» og min far, Ingolf Røren, var som regel vekke heile sommaren. Kvar sommar. Det var normalt heime med oss, og det er det eg huskar frå dei tidlege tider. Så det var med store forventningar og mykje stoltheit eg fekk bli med «Minna» og min far på ekspedisjonen til Spitsbergen i 1956. Der var mange ting å førebu før avgang, men den biten var ikkje ny for meg. Eg hadde alltid fått lov til å følgje min far på «Minna» uansett kvar dei skulle og kva dei gjorde under denne travle tida med førebuing før avgang.

Avgang frå Brandal til Åndalsnes var 15. juni klokka 23.00. Der skulle vi laste forsyningar som kom med tog frå Oslo til medlemmane av ekspedisjonen. Avgang frå Åndalsnes klokka 17.00 og endeleg var vi på veg til Harstad. Vi kom dit den 19. juni klokka 03.00. Vi tok om bord bunker, vatn og forsyningar, og korrigerte kompasset vårt. Vi lasta også 22 gass sylinderar, desse var til fyrlyktene som vart tende seinare i sesongen. Avgang Harstad sein ettermiddag den 19. Loggen vart satt den 20. juni 1956 klokka 07.00 ved Torsvåg, styring 355 grader for Bjørnøya. Vi styrtet mot Hopen, men kom oss ikkje dit på grunn av is.

Vi kom til Kapp Klaveness tidleg på kvelden den 23. juni og sette der på land det første laget.

Aage framfor teltet som no har kome til Ishavsmuseet.

To andre lag vart også satt av medan vi jobba oss mot Longyearbyen, der kom vi fram på kvelden den 24.

Vi fortsette ferda langs kysten mot Ny-Ålesund, og lenger nord langs med kysten igjen for å sette av fleire lag på allereie bestemte plassar. Hornsbek vart satt av med tre andre menn ved Magdalena Bukta/ Svenskesundet.

4. juli er vi endeleg på vei til Dicksonfjorden. Der er leiren for personalet som kjem med Catalina sjøfly frå 333 skvadronen i Bodø, Norge. Vi hadde også med et par snikkarar frå Store Norske i Longyearbyen for å montere det som vart transportert med «Minna» til stranda her. Jobben var ferdig den 8. juli og arbeidarane vart frakta tilbake til Longyearbyen.

«Minna» fortsette med dei forskjellige oppdragene frå Norsk Polarinstittutt i tida fram til flyet kom. Vi gjekk nordover og satt av ei familie, inkludert ein baby, på ein leir som skulle vere heimen deira denne sommaren. Vi flytta lag til nye leiarar, og vi førebur landmarkeringar for å gå på soningslinjer. Ei av linene tok oss til kanten av polarisen på 80 grader 21 minutt nord. Klarer ikkje å huske kor mange soningslinjer vi gjorde, men det var eit kjedeleg arbeid, tykte eg.

Vi jobba oss sørover igjen i midten av juli, sidan det var estimert ei ankomsttid for flyet. Vi skifta og flytta på land-laga medan vi flytta oss sørover. Vi stoppa i Longyearbyen for å hente ei

Teltet til fotografen, lagerteltet og teltet til Aage.

bøye, inkludert kjetting og anker, til bruk av flyet i Dicksonfjorden.

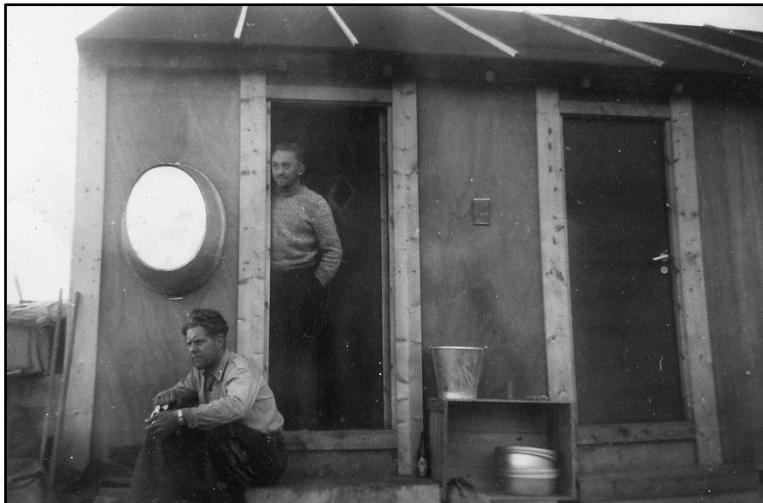
Flyet landa den 26. juli og var fortøygd til bøya når «Minna» kom eit par timer seinare. Neste dag vart brukt for å frakte utstyr og privat utstyr frå flyet til leiren. Trur der var 14. stk. totalt på flyet, inkludert flymannskapet og tenestemannskapet som skulle på land.

Den 27. kom flyet langs rekka på «Minna» og bunkers vart pumpa frå tønnene som stod på dekket til «Minna». Det gjekk med 15 tønner å bunkre fullt flyet.

Det var også på denne dato, 27. juli, at eg fekk «jobb» som messegut for strandleiren. Det var litt av ei utfordring for meg, for personen som skulle vere kokk hadde ikkje kome enda. Han var på ein kull-fraktebåt som skulle kome til Longyearbyen i nærmaste framtid.

Det var ei travel tid med å organisere kjøkkenet så vi kunne lage mat. Vi hadde ein kulovn for å koke og bake på kjøkkenet, og forsyningsrom i eine enden av bygninga. Køyer, to høge, sto ved veggen på det store rommet og to køyer sto fritt og ikkje ved ein vegg. Der var også ein kulovn for varme. Vi hadde tre lange bord til matservering.

Tre telt var satt opp mot sjøen, det som var nærest bygninga vart min sovestad. Teltet i midten var fotografen sitt til alt utstyret han hadde med. Teltet som var lengst vekk var

Kjøkkenbrakka.

fotografen sin sovestad. Mitt telt hadde ikkje golv, berre fine sandsteinar, og eg hadde ei metallseng. Eg fekk ein sovepose som var berekna for lave temperaturar.

Teltet hadde ein glidelåsinngang pluss to glidelåsopningar, ein i kvar ende av teltet, rundt 35 cm, med formål til å bruke ei rifle. Der var også eit rundt vindauge på 6 cm radius at med glidelåsen.

Bak fotografen sitt telt hadde vi ei elv som rann ut i sjøen. Dette var vasskjelda til leiren. Der kunne eg pusse tenner og vaska ansiktet om morgonen.

Måndag 30. juli var litt av ein dag, med bra vær for luftfotografi. Så flyet, KKA, (kilo - kilo – alfa) tok av klokka 10.00 og landa igjen klokka 16.00.

«Minna» hadde blitt informert om at eit prematurt barn var blitt født i Ny-Ålesund, og at eit fly hadde reist frå Bodø mot Svalbard klokka 14.20 for å hente barnet.

Vårt fly (KKA) tok av klokka 21.30 og plukka opp babyen i Ny-Ålesund, no i ein inkubator, frå «Nordsyssel».

Flyet frå Norge, KKC, landa klokka 22.35, og mannskapet kom på land for litt mat. Eg hugsar ikkje mykje av måltidet, men varmmaten var hermetiske kjøttbollar. Eg kunne å lage kaffi,

Flyet kjem inn for landing.

takka vere far, og vi hadde brød så det såg ut til at alle likte måltidet.

Litt modifikasjonar måtte gjerast på inkubatoren før dei kunne flytte den over på flyet. KKC flaug mot Norge med babyen, og med ein lege om bord, klokka 01.30 den 31. juli 1956.

Slutten på historia er trist. Inkubatoren passa ikkje inn i bilen som sjukehuset hadde sendt for å hente dei. Så ein sjukepleiar tok babyen ut av inkubatoren og bar den til sjukehuset, der babyen dessverre døde. Far fortalte seinare at dei ville gå til politiet og melde sjukepleiaren, men «dei fekk ikkje lov». Han sa ikkje om den ordren kom frå Polarinstittuttet eller Karlsen eller begge.

«Minna» gjekk mot Longyearbyen seinare på dagen, med alle unntatt messeguten og to av flymannskapet om bord for ein velfortent «rest and relaxation». Lossing av tomtønner og lasting av fulle fat med bunkers, ofte rett frå dekket på kullbåtane når skipa kom til Longyearbyen, var også ein del av turen.

Telegrafist Liavåg hadde no kome, og han vil ta seg av radiostasjonen om bord i «Minna» under flygingane. Den andre gode nyheita var at kokken var venta den 2. august. Rutinane var både gode og därlege. Med eit oppdrag som var avhengig av vêrmeldinga, blei flyging utført når været tillé det, og måltida blei handterte deretter. Der var også mange lange dagar, og sikkert kjedelege for dei som var involvert i oppdraget. Det var ikkje så mykje fritidsaktivitetar, men lesing og eit par spel, der kortspel slo i hel mest tid. Å sjå på at revane nyte

"Minna" ved iskanten, Aage siktar.

det vi la frå oss i søppelhaugen var alltid gøy. Det skulle ikkje mykje til for å få oss til å flire. August hadde mykje skiftande vêr, så det var ei bragd å få 6 timer i lufta å fotografere over Kvitøya. Folk frå Store Norske kom og såg på bygningane som ville bli ståande igjen.

På kvelden den 29. august kom Catlina KKC flyet frå Bodø for å erstatte KKA som var på vei til Bodø. Etter å ha fullført bunkring, tok KKA av for Longyearbyen der mannskapet skulle overnatte.

Der vart ingen flyging den 30. og føremiddag den 31. august, pga det som best kan beskrivast som utfordrande forhold. Demontering av operasjonen starta med at utstyr vart tatt om bord i «Minna» og frakta til Longyearbyen. Siste jobben var å trekke bøya på morgonen, og gå mot Longyearbyen. Alt var demontert og flyginga vil fortsette frå byen.

Ei rekke gjenstandar blei lasta inn og vi drog for å fullføre sommaraktiviteten. Alle lag med utstyr skulle bli henta, navigasjonslysa som ikkje alt var tende vart tent, pluss alt anna «Minna» skulle gjere for alle.

Vi var på vei heim den 8. september, sør for Hornsund miste «Minna» propellen. Litt over klokka 01.00, den 9. september, kom «Tromstrål 1» vår posisjon. Ho hadde tilbydd seg og hjelpe og Karlsen på kontoret på Brandal aksepterte, og ho taua «Minna» til Harstad.

Vi kom til Harstad etter midnatt den 12. september etter 3 dagar med tauing.

Flymannskap ved leiren.

Vi venta i Harstad i tre dagar før «Aarvak» med Moldskred Sverre som skipper kom for å taue oss heim.

Kom til Åndalsnes rett før midnatt den 18. Gjekk mot Brandal den 19. og kom der klokka 16.00.

Det var litt av ein sommar for ein på 12 år, og eg vart ein månad forsein på skule.

“Aarvak” er komen til Harstad for å slepe “Minna” heim til Brandal.

Plukkfangst:

3 sælfangere opbragt i Østisen av russerne.

Deriblandt ”Polargutten” av Saltdalen.

Kristiania 6. mai, aften.

Ifølge telegram fra konsulatet i Arkangel er sælfangerne ”Kap Flora” og ”Remø” av Aalesund og ”Polargutten” av Bodø opbragt paa fangstfeltet av russerne og indbragt til Arkangelsk. Nærmere underretning savnes. Rederiforeningen har henvendt sig til utenriksdepartementet for om mulig at faa fartøierne frigit. Antagelig har de fanget indenfor territorialgrænsen. Begge motor-kutterne fra Aalesund repræsenterer en værdi av 300 000 kroner og utstustningen anslaaes til 25 000. Utenriksdepartementet, som er anmodet om at bistaa med at faa fartøierne løsgit, arbeidermed saken. Foreløbig kan der intet siges om sakens videre gang.

Kristiania 7. mai

Ianledning meddelelsen igaar om de tre sælfangerne som var opbragt av russerne, uttaler konsul Oscar Larsen, at paa denne aarstid pleier sælfangerne fra Aalesund at drive sin fangst i Østisen. Han antar at der for tiden befinner sig 70-80 fangstfartøier deroppe og man kan gaa ut fra at omhandlede fartøier har drevet sælfangst. Der er fremdeles ingen nærmere oplysninger indløpet om denne affære.

(Nordlandsposten lørdag 7. mai 1921)

Grubedriften paa Spitsbergen

Kristiania 7. mai

Direktør Bay ved Store Norske Spitsbergen-kulkompani uttaler at selskapet i sommer skal installere helt moderne grubemateriel, saa man til høsten kan gaa igang med fuldt rationel grubedrift. Selskapet har ivinter ikke lagt saa meget an paa at drive kul som paa anlægsarbeider.

(Nordlandsposten lørdag 7. mai 1921)

Isbjørner på kloss hold

Av fangstmann Ivar Ytreland 1926-2012

En intens, varm midnattsol skinte fra en klar blå polarhimmel over fangststasjonen på Kap Herschell i Nordøst-Grønland denne vårmorgenen sent i mai 1947.

Vi to fangstmenn var nettop tørnet ut, og satt nå ved det lille bordet foran det eneste vinduet og drakk kaffe. På den nå raskt smeltende snøfonna utenfor vinduet, som rakk helt opp til vinduskarmen, satt "Gulen" - en 3 måneders hvalp som var helt gul. Han hadde i det siste pleid å sitte der hver morgen når vi tørnet ut, de andre søskenhvalpene lekte og slåss på bakken lenger borte.

Både vi og "Gulen" satt og så utover landskapet, mens vi nøt stillheten og utsikten. Rett nedenfor snøfonna lå kanten av brinken som gikk rett over i landkallen. Landkallen er den hardpakkede snøfonna som om vinteren danner seg mellom land og sjøisen, og som dekker stredene i arktis mesteparten av året.

Noen meter utenfor landkallen var det en flat stripe med sjøis, før et stort belte ca. 300 meter bredt med store og små isfjell begynte. Disse isfjellene var drevet inn sent om høsten og hadde grunnstøtt, og deretter frosset fast i sjøisen. Isfjellene varierte i størrelse og avstand. Noen var ikke større en ei lita hytte, mens andre kunne være som et 2-3 etasjers hus.

Beltet av disse isfjellene strakte seg mange kilometer i begge retninger langs kysten. Utenfor beltet var det flat sjøis, og lengre ute skimtet vi åpent vann hvor tusenvis av alker og ærfugl hadde det travelt. Mens isfjellene i beltet stod på grunn, og landkallen hvilte trygt på stranden, beveget sjøisen seg med flo og fjære. Dette førte til at sjøisen sprakk opp rundt isfjellene og langs landkallen. I sprekkene tøt sjøvannet opp og tinte sjøisen raskere om våren. Allerede nå var mange av isfjellene omgitt av flere meter med åpent vann. Isfjellbeltet var en labryint som det var tungvint og uoversiktlig å ta seg gjennom både til føts og med hundespenn.

Plutselig sa "Gulen" BOFF, og etter et noen sekunder BOFF, BOFF igjen, han virket selv litt overrasket av sin tydelige varselboffing. Vi løp ut, og fikk et glimt av en isbjørn på sjøisen utenfor isfjellbeltet. Den var på marsj østover.

Vi reagerte raskt, hentet geværene, og løste 2 av de voksne hundene, som begge var glimrende isbjørnhunder, og elsket slagsmål med isbjørner. Hundene stod fortøyd i lange løpekjettinger langs en bekk. På grunn av det litt forsenkede bekkefaret kunne de ikke se ut til isen der vi hadde sett isbjørnen. Men de var blitt varslet av "Gulen's" boffing, og nå var det et herrens spetakkel av 20 bikkjer som bæljet etter moro.

Odd og jeg ble fort enige om at han skulle løpe på skråss østover for å avskjære bjørnen, mens jeg skulle løpe rett utover for å komme bak den. Vi var jo nettop tørnet ut og var ennå lett påkledd. Jeg hadde på meg ei gammel bukse med seler og ei velbrukt ull underskjorte, raggsokker og filttøfler med glatt skinnsåle, Odd var omtrent lignende kledd.

Jeg var glad for at de 2 hundene og "Gulen" samt 3-4 andre, nysjerrige hvalper sprang etter meg. De ga en viss trygghet dersom jeg løp bardus på bjørnen i denne isfjell-labyrinten.

Da jeg kom ut på den flate sjøisen, så jeg straks østover i den retning vi mente bjørnen gikk, men selv om jeg så langt, så jeg ingen bjørn der. Like etter kom Odd til syne langt øst, og han signaliserte også ingen bjørn. Hundene skjønte ingenting, og så heller ikke noe. Jeg tenkte raskt at den var stukket inn i isfjellbeltet og prøver å gjemme seg der.

Kanskje var den på veg til stasjonen for å slå ihjel hundene som stod i band? Slikt hadde hendt oss før.

Jeg snudde meg og så vestover, og der så jeg bjørnen i full galopp på veg vestover og bort fra meg, og den var ikke alene. Den hadde en stor årsunge løpende i bredd med seg, og de løp tett inntil og parallelt med isfjellbeltet.

Det som tydeligvis hadde hendt, var at denne stille morgenen var blitt brutt av voldsomt

hundeglam (som ennå pågikk), og dermed skremt bjørnen som hadde tverrsnudd og begynt å løpe tilbake.

Hundene som hadde fulgt meg, ble nå vår bjørnene og satte etter i full fart. Jeg startet også opp, men på grunn av de glatte tøflene som stadig gled på den våte og den glatte smeltende sjøisen, sparket jeg dem av og løp på sokkelesten. Men skjønte snart at bjørnene, og særlig hundene løp fortare enn meg.

Jeg fant ut at jeg måtte prøve et skudd for å stoppe binna. Avstanden var lang, kanskje ca.300 meter, men blinken var også stor. Jeg skjøt et skudd. Bjørnene kastet seg til siden og løp inn i isfjell-labyrinten, med hundene ca.50 meter etter.

Jeg fortsatte mitt løp på sokkelesten selv om jeg syntes isen var i dårligste laget akkurat her.

Da jeg kom til stedet hvor bjørnene og hundene var forsvunnet inn i isfjell-labyrinten, ble jeg ekstra forsiktig. Jeg visste ikke om mitt skudd hadde truffet binna, og såret henne. En såret binne med unge var utvilsomt en farlig kombinasjon. Da jeg var kommet ca. halvveis inn i isfjellbeltet, hørte jeg glammet fra de 2 hundene, og plutselig så jeg situasjonen. På et isfjell som delvis skrånet bratt opp mot en topp, befant bjørnungen seg på selve toppen, mens søkkvåte hunder prøvde å klatre opp til den.

Rundt isfjellet var sjøisen helt smeltet bort, og det var en åpen råk på flere meters bredde rundt isfjellet. Bjørnungen og hundene hadde svømt over råken før de klatret opp på isfjellet.

Men hvor var binna? Jeg så meg febrilsk rundt, den kunne være hvor som helst i denne labyrinten, og på meget nært hold også, uten at jeg kunne se den. Her var det virrvarr av gjemmesteder på kort hold. Jeg hadde tidligere sett hvor raske isbjørner kan være, særlig når de angriper. Plutselig hoppet bjørnungen ned i vannet med hundene glefsende etter. Jeg stakk geværlopet ned for å prøve å skille hundene fra bjørnungen.

Dette er en annen isbjørn – en stor flott hannbjørn. Foto fra Ivar Ytreland

Akkurat da kom binna helt overraskende inn i bildet. Hun kom ikke fra noe sted i labyrinten, men rett opp fra vannet! Jeg swingte instinktivt geværlopet mot binnas hode og trakk av i samme bevegelsen, uten å huske om jeg hadde skudd i kammeret, og om rifla var usikret eller ei. Det var også sannsynlig at det var vann i løpet etter min aksjon for å skille bjørnungen fra hundene i vannet. Munningen på rifla var bare få centimeter fra binnas hode, da det smalt og binna falt tilbake i vannet hvor hun fløt. Jeg tok ladegrep og fikk ny patron i kammeret, men ble igjen opptatt av å skille bjørnungen og hundene. Da så jeg tilfeldigvis med et skråblikk at binna begynte å bevege hodet, og jeg så at mitt skudd hadde truffet på siden av hodet ved kjeveleddet og bare svimeslått binna. Jeg skal love for at jeg var snar til å gi binna et momentant dødelig hjerneskudd.

Det som var skjedd, var at binna hadde hoppet i vannet, og dukket. Isbjørner er glimrende svømmere og kan holde seg under vann lenge. Nå gjaldt det å berge bjørnungen, som var forbløffende stor for alderen. Jeg undret meg på om det var en ekstra stor årsunge, eller en ekstra liten fjarårsunge. Den var større enn våre største hunder, og jeg antar den veide minst 70 kg.. Jeg hadde nå fått hundene opp på isen, mens bjørnungen holdt seg overraskende rolig nært iskanten og meg. Bjørnungen og hundene virket andpustne, og nærmest slitne etter kampen.

Hvordan fanger man en fresende og sint isbjørnunge som slår med kraftige labber forsynt

med spisse klør, og som prøver å bite med en imponerende tanngard? Jeg tok av geværremmen og lagde en renneløkke som jeg fikk tredd over hodet på bjørnungen og strammet til, mens jeg holdt i andre enden. Jeg fikk buksert ungen opp på isen, hvor den straks angrep meg, men jeg fikk hoppet unna. Nå begynte en vill isdans på sokkelesten, men isbjørnungen måtte stadig oftere stoppe opp for å trekke pusten når renneløkka strammet til.

Heldigvis kom Odd akkurat da løpende, og med hans geværrem brukt på samme måten kunne vi holde og leie ungen mellom oss med stramme remmer. Vi var nå ca. 1 km. fra stasjonen, men det gikk greit å få leid ungen til stasjonen hvor vi plasserte den i en tom rewegård på ca.4x4 m. og snaut 2 m. høy, som vi forsterket.

Vi kunne nå puste lettet ut, skifte til tørt tøy og sko, spenne hundene for en slede og hente binna, få henne, og ta vare på skinnet og kjøttet. Vi trengte hundefør akkurat da, så kjøttet kom meget godt med. Vi fikk nå også se at mitt aller første skudd på langt hold hadde truffet i venstre lår, og laget et kjøttsår som neppe hadde vært til stor hinder.

Jeg hadde glemt tøflene jeg hadde sparket av meg ute på isen, og gikk ut for å hente dem. Da jeg kom ut til kanten av isfjellbeltet og så tøflene 15-20 m. ute, syntes jeg isen var så dårlig at jeg simpelthen fant det uforsvarlig å gå på den. Jeg hentet derfor Odd, og tok med et langt tau hvor Odd stod på trygg is og holdt i den ene enden, mens jeg festet den andre enden rundt meg, og gikk nølende, og forsiktig, ut etter tøflene.

Høy jaktfeber og intens fangstiver kan gå på sikkerheten løs!

Nå var det ikke uvanlig at det kunne være flere isbjørner i området, for ofte fulgtes de ad. Vi gikk derfor en tur opp i fjellet bak stasjonen for å se utover sjøisen, og åpent vann med den drivende polarbaksen lenger ute. Fra fjellet hadde vi en meget god oversikt mot den store Gael-Hamkes Bukt i syd og øst, og over munningen av Youngsund i vest.

Mens vi satt der, kastet vi et raskt blikk mot stasjonen og stasjonsområdet. Sjokkert så vi at isbjørnungen stod oppe på taket av rewegården. Hvordan den var kommet dit var en gåte.

Vi løp øyeblikkelig nedover, og vi kunne se bjørnungsens bevegelser hele tiden mens vi løp. Den hoppet ned fra taket på rewegården og løp litt østover på landkalven, før den svingte ut i isfjellbeltet hvor vi mistet synet av den. Men da vi kom dit ut fikk vi igjen øye på den. Den stormløp nå på flat og sikker sjøis med retning direkte mot iskanten, og den brede havstripen som skilte sjøisen fra polarbaksen som drev forbi. Han slo oss i kappløpet med bare 3-4 meter. Han kastet seg resolutt i sjøen og svømte utover, og snudde hodet mot oss et par ganger, og smilte nesten triumferende.

Vi to skuffede fangstmenn ble lenge stående å se etter bjørnungen, ja helt til han forsvant inn i den drivende baksen. Vi ruslet tause og slukøret tilbake til stasjonen, og her fikk vi se hvordan flukten hadde gått til. I rewegården var det ennå en snøfonn som hadde redusert takhøyden betydelig slik at bjørnungen kunne nå opp til taket når han stod oppreist. Taket var laget av dobbel solid netting som var skjøtt, og sydd sammen med ståltråd. Ståltråden var rustet og svekket på enkelte steder som vi ikke hadde sett tidligere. Bjørnungen hadde fått godt tak i skjøten, og den dårlige ståltråden med klørne og røsket ståltråden av, og åpnet skjøten akkurat nok til å krabbe ut.

Tause gikk vi inn, og tause drakk vi kaffe. Forbannet også, et hvitrevskinn fikk vi snaut 90,- kr. for, et blårevskinn kanskje 100,-kr., et prima isbjørnskinn 150,-kr, men en levende bjørn fikk vi minst 1500,-kr.for. Det var et følbart tap både økonomisk og prestisjemessig.

Men, jeg ville egentlig ikke gi meg, og etter et par et par timer gikk jeg opp i fjellet igjen, og så utover isen. Plutselig fikk jeg øye på ungen igjen på en helt annen og motsatt kant enn der vi så den sist. Den var nå på målbevisst marsj sydvestover isen utenfor munningen av Youngsund. Jeg kunne tydelig se han som en mørk grågul skikkelse mot den hvite snøen ca.8-

10 km. borte. Han var faktisk på veg tilbake i den retningen moren og han var kommet fra.

Jeg løp ned til stasjonen og varslet Odd som ble like overrasket. Mens jeg kledde på meg mer klær, og vadere for sikkerhets skyld, hjalp Odd meg med å spenne mitt hundespann foran sleden. Med tom slede og 10 spreke, uthvilte og ivrige hunder, gikk det fort unna. Jeg kjørte vestover på landkallen noen kilometer, før jeg krysset isfjellbeltet og kom ut på solid flat sjøis.

Her så jeg snart bjørnungen løpende et godt stykke foran meg. Jeg ga da bjørnesignalet til hundene som er en hysjlyd, og dermed slo de over i galopp med ører og snuter i været. Nå skjønte de at det kunne bli moro snart, de elsket å slåss med isbjørner. Hundene fikk snart ferten og synet av bjørnen som fort ble oppkjørt, og havnet midt i spannet hvor den reiste seg på to og forsvarte seg bra. Jeg fikk snart føyset hundene unna, og fikk en lasso av det lange slepetauet rundt halsen på bjørnen, og dradd den tett inntil sleden hvor den ble lite bevegelig. Under denne prosessen angrep han meg rasende noen ganger. Han bet gjennom vaderne som det var papir, men jeg hadde tykke klær og strømper og fikk ingen skader.

Besøk på Kap Herschell gjør seg klar for avreise. Vår motorbåt står her i sitt vinterkvarter langt opp på land trygg for sjø og is, legg merke til ishuden av galvanisert jernplater. Foto Ivar Ytreland

Jeg håpet nå at Odd hadde fulgt etter med sitt hundespann slik at vi sammen kunne "buksere" bjørnen hjem. Jeg kunne se taket og ovnsrøret på stasjonen fra der jeg befant meg.

Etter å ha ventet en god stund så jeg svart røyk velte ut av ovnsrøret. Da skjønte jeg at Odd fortsatt var på stasjonen, og hadde nå kastet kull på komfyren. Vel, vel jeg fikk se å "buksere" bjørnen hjem alene - og det var faktisk det jeg gjorde.

Han hang etter sleden med slepetauet rundt halsen, og han lærte fort at hvis han stoppet, eller strittet imot, ville han miste pusten. Derfor løp han med samme fart som jeg kjørte, og den var sakte av hensyn til bjørnen.

Men det jeg ikke hadde regnet med, var at han også kunne løpe fortare enn jeg nå kjørte, og plutselig og helt overraskende hadde jeg en illsint bjørnunge på ryggen. Han hadde sprunget fortare enn min fart, og angrepet meg mens jeg hadde ryggen vendt mot ham. Dette skjedde et par ganger, men så kortet jeg inn på slepetauet, og satte meg helt frem på spissen av sleden slik at han ikke kunne nå meg.

Vi kom i fin form med bjørnungen luntende tilsynelatende godt opplagt til stasjonen, hvor Odd ble både overrasket og glad. Han hadde gitt opp håpet om å se bjørnungen igjen.

Vi fikk reparert reveyarden i en fei, og plassert bjørnungen der med god mat og drikke som han straks forsynte seg rikelig av. Vi hadde mye moro, og mange opplevelser, med bjørnungen frem til det årlige ekspedisjonskipet hentet ham sist i august. Han så ut til å trives hos oss, men han hadde også lett for å bli hissig og litt aggressiv i blant.

Han havnet samme høst i dyreparken i Milano, Italia. Vi fikk aldri anledning til å besøke ham der dessverre.

Minner frå sjølivet

Av Jan Roppen

Eg starta sjølivet som mess på M/S «Polaric» ein tur til Stredet i 1951 på håkjerringsfiske, og vil prøve å fortelje frå turen så godt som eg hugsar. Det var spanande for ein ung mann og få vere med.

Far min var Johan Roppen og var stuert ombord. Resten av mannskapet var:

Skipper	Sverre Moldskred	Brandal
bestmann	Peder Gjøstdal	Barstadvik
maskinist	Sigmund Brandal	Brandal
assistent	Øyvind Saunes	Ulsteinvik
smørar	Andreas Sundgot	Ulsteinvik
stuert	Johan Roppen	Flø
messegut	Jan Roppen	Flø
fisker	Oddmund Groven	Elnesvåg
fisker	Nils Båtnes	Smøla
fisker	Henrik Edvardsen	Måløy
fisker	Bjarne Groven	Elnesvåg
fisker	Øyvind Storvik	Kårvåg
fisker	Holger Løset	Ulsteinvik
fisker	Sverre Vik	Rovde
fisker	Osvald Bæ	Kornstad
fisker	Hans Almestad	Eggesbø

Dette var 2. turen "Polaric" hadde til Stredet dette året, og vi gjekk ut den 30. Juli.

Overseglings til Grønland.

Under overseglinga var det klargjering av liner og utstyr så det skulle vere klart til bruk når vi kom fram. Eg huskar det var stopp utfør Grimsøya ved Island der det vart fiska torsk. Vi såg land tidleg ein morgen med sol frå skyfri himmel og stilt hav med ein flokk blåkval. 15 – 20 stk. på babord side, det var verkeleg eit flått syn.

Fisket gjekk føre seg inni og utfør Storfjorden og sørover til Ammassalik og Apotekøya, men mest ved Storfjorden. Det var to skuter til i området, så vidt eg hugsar var det «Quest» og «Rundø». Vi låg inne på Hamna og då fekk vi gå på land og sjå på den fråflytta radiostasjonen som Amerikanarane hadde brukt. Det var gode landingsforhold ved eit berg her, men då vi skulle om bord igjen med fangstbåten låg den på

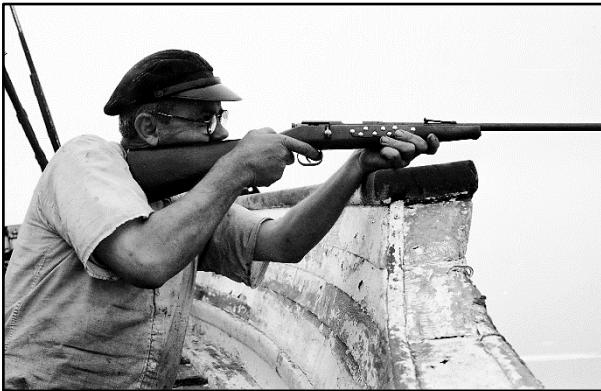
Håkjerringsfiske med "Polaric", her i 1960.
Foto Bjørn Berland, Ishavsmuseets arkiv.

ture land. Det var stor forskjell på flo og fjøre på Grønland.

Ein dag vi sette line inne i fjorden var der mykje skjellis så det vart brukt ein fangstbåt å gå etter skuta og plukke lina av isknultrane. Vi fekk lina i propellen og skuta måtte kappe lina og snu, båten blei hivd om bord og då var bestmannen sint! Sverre tok seg eit smil og sa: Det går bra karer. Hoffa.

Det var ein del eskimoar i området og dei kom padlande i sine kajakkar, som regel ei 6-7 stk. av dei. Ein dag vi låg og drog line kom det også ein konebåt på sida, og den var full med familiane til desse padlarane. Ein av kanoane låg tett utfør skutesida då det slitna ei slingsekjerring av kroken, så padlaren fekk ein brotsjø over seg. Då skal eg seie det vart stor jubel i konebåten. Konebåten og kajakkane var laga av skinn.

Ein kveld var vi på land og besøkte ei familie som budde i ei gamme der, det var ein tanke vekker for ein 15 åring å sjå dette. Ein av

Maskinist Sigmund "Siggen" Brandal prøvar seg som skyttar på "Polaric" i 1960. Foto Bjørn Berland, Ishavsmuseets arkiv

mannskapet bytte til seg ein grønlandshund, ein kvalp for to 20 pakningar sigarettar.

Denne hadde vi med heim. Under ei draging av lina fekk ein av mannskapet den store håkjerrings ongelen gjennom handa, det var stor påstand på lina så mannen heldt på å fare over bord, men dei greidde å halde han igjen. For å få ongelen ut igjen måtte mannen ned i skrustikka til han Siggen for å sage av ongelen bak agnhaldet. Då var Siggen sveitt. Mannen var skomakar på Smøla, og han var ein skikkeleg hardhaus. Det gjekk bra med han.

Heimturen gjekk bra med oss, men med «Rundø» gjekk det ikkje så bra. Dei starta turen eit døgn etter oss og fekk ein storm før dei kom til Island. Dei mista straumen og brukte nesten ei veke heim.

Heimkomne til Brandal vart det å tömme skuta for last, tankar og utstyr, så barst det til Hatlø Verkstad for klassing.

Med «Polaric» i 1952

Sildefiske i 1952 var med det originale mannskap med Monrad Pilskog som skipper. Vi gjorde eit alminneleg fiske på silda.

Etter sildefiske starta klargjeringa til Vesterisen. Fem skuter forsvann dette året, men det gjekk bra med oss. Vi låg faste langt inne i isen i lagmed nokre andre skuter, deriblant «Kvitungen», «Brandal» og «Polarsel». Andre hugsar eg ikkje.

Eg hadde rykt opp frå mess til smørjar denne turen for Øyvind slutta og Andreas blei assistent.

Den dagen vi kom oss ut av isen hugsar eg godt at bølgene var over 20m høge, men heldigvis løya det.

Det vart sagt at dei ville ha oss med på leitinga etter dei sakna skutene, men Monrad meinte at skuta var i for därleg stand.

Etter Vesterisen barst det til Kyrkeseterøyra for å skifte akterende, der var eg med ein månad. Det vart ei heilt anna skute med ny hekk, og den lasta ein god del meir. Synest å huske at det var 2600 hl.

Eg vart også med til silda og selfangsten i 1953.

Med m/s «Bard»

Hausten 1954 blei eg fiskar på M/S Bard. Feitsildtur til Nord-Noreg.

Starta turen herifrå 3. september med kurs for Dønna der nota og bruket var stasjonert.

Toralf Flø var skipper.

Erling Flø bestmann.

Rolf Håkonsholm stuert.

Andreas Moldskred maskinist.

Leif Kleven assistent.

Fiskarar var Ola Flø, Steinar Hasund, Petter Sundgot, Ansgar Urke, Jan Roppen.

Resten av mannskapet med basen høyrde til bruket på Dønna.

Dette er same mannskap som på storsilda, men då med bruk frå Hareid. Vi fiska stort sett frå Rørvik i sør til nord for Tromsø.

Det var mange nattedim med lysing og sleping med resultat sånn mitt på treet.

Huska ein gong vi leverte 45 hl i Sigerfjord, men eg er sikker på att halvparten var gople.

På ein tur over Vestfjorden hadde vi ein god kuling mitt i mot, eg skulle tørne ut Ola som var neste mann til rors, eg opna kappedøra og då var lampen i skarpen som baklysa på ein bil. Prompelukt.

Vi sov godt og vi lukta godt. Vi var ein tur på kjøpesenter i Mo i Rana, og då hadde vi teke på

"Bard". Foto frå Arne Moldskred

oss «bestekleda». Men vi såg kor kundane kjende lukta av oss på lang vei.

Vi starta på heimturen etter å ha levert lettbåtroaren som den siste av nordlandsmannskapet, han budde på Herøya. Det var grauttjukk snøkave når vi skulle inn der, men Toralf var godt kjent så han slo handtaket heilt fram. Dette var før radaren si tid. Trur å huske det vart kr. 1500 i lott.

Så vart det storsilda i 1955.

Eg var motormann på babordbåten som var ny med ein 36 hk Marna motor. Styrbord båten var gamal med 24 hk.

Etter eit kast sør for Stadt rauk det opp med sterk vind så vi kom litt for nært land. Vi kunne difor ikkje ta båtane på sida som vanleg, men slepa dei etter kvarandre med ein mann i kvar båt for å halde dei tom for sjø. Det var mykje skvett. Eg var i bakarste båten. Toralf fekk litt kjeft når vi kom om bord med for stor fart, men det gjekk bra denne gongen også.

Eg var også lettbåtroar ei stund, for den vanlege vart skada ei stund. Det var ein svært spanande jobb.

Eg kan fortelje ei historie.

Det var mykje leiting med mannskapet i båtane. Basen avslutta ikkje føremiddagsøkta i rett tid til middag, og det vart ikkje godteke av stuerten, mister Håkonsholm. Han tok med seg nokre potetball på ein plett og hivde dei etter basbåten. Då forstod dei hintet og kom om bord.

Vi leverte 20 000 hl, og det vart ein god sesong.

AASEN

BIL-DEMONTERING AS

- BRUKTE OG NYE DELER
- OFF. GODKJ. VRAKMOTTAK
- NYE DEKK OG FELGER

700 37 900

www.aasenbil.com

Frk. Marie Klokset, Tennfjord pr. Ålesund, dagbok ført om bord i D/S «Buskø» på turen til Østgrønland sommeren 1935.

Ålesund den 27. juli 1935:

Har gjennom herr Årset og skipper Myklebust fått fåv å bli med ishavsskuten «Buskø» som skal til Grønland i dag. Har nettop spist min første middag om bord, som bestod av fisk, poteter, smeltet smør og risengrynsuppe. Det smakte godt.

Vi ligger ved Skateflua og skal snart gå. Anger fremdeles ikke at jei bestemte mig for reisen. Regnet siler ned. Kl. er 5 og «Buskø» flyter sine 3 lange signaler, legger fra Skateflua og stevner mot havs. Der er ingen kjente på kayen, og det er bra. Jei er fremdeles med stråleende humør. Der står en gammel åvervintrer igjenn på kayen, og vinker med sin hatt, stakk, han har sikkert lyst å vere med, det er vi alle enige om. Det er Jever som nu har fått plass på Svalbardkontoret.

Formanden for åvervintrerne Finn Framnes Hansen som er fra Kristiansand kommer og hilser på mig. Han anbefaler mig å overvinstre å jei har virkelig lyst, er spent på hvordan det blir. Ser nu fjellstuen forsvinne i det fjerne, og den ene fjelltoppen etter den andre blir til grå tåke. Det er nu litt døning, så vi merker vi er på havet. Ser nu ingen ting igjen av Norge og Hansen vill vi skal gå ned og ta en toddy, men det skal bli fint lite. Sitter nu i spiserummet, overvintrerne, skipperen, telegrafist Holm og jei.

Blir her presentert for alle overvintrerne og samtaleemnet er at jeg skal overvinstre. Diskusjonen går lystigt. Holm går og henter min gramofon. «Langt fra byens støy og vrimmel», er den første plate som spilles. Elles «Når lysene tændes» og «En sommerveld om bord» gjør stor lykke.

Her er nu litt kvalme på grunn av sigarettrøk og mye folk. Tar mig en tur på dekk, her står de to andre pasasjerer og spiser labskaus og spry. Den ene er fra Porsgrunn og går den tekniske høyskole i Trondhjem, denn annen er sønnen til

konsulen i Tromsø. Jei tar mig også en talerken lapskaus, og gjør også King litt, det er en svart jagthund som Holm har med sig. Går bort til rekken for lapskausen kåmmer opp igjen, spry litt, men er elles like frisk. Holm kommer og skal på radiorummet og høre veirmeldingen, jei blir med han. Vermeldingen er sydvestlig kulding.

En av manskapet har haft nytt trekk i koja mi, får nu beskjje att den er i orden og jeg går ned for å legge mig, det skal smoke godt, da jei er trætt og utranglet. Det er lørdagskvel og kl. er 8, jeg ligger nu, og det er min første kveld om bord. Tror fremdeles ikke at jeg kåmmer til å angre på turen.

Glassene klinger og gramofonen går i værelse ved siden av. Hansen kåmmer inn (min dør må alltid stå åpen på grunn av frisk luft), han river ned forhenget til min koj, jeg ber han fjerne sig og han forsvinder straks. Stuerten kåmmer og ordner til igjen forhenget, Holm stikker hodet inn og siger godnatt. Så er det igjen stille i min lugar å jeg såvner nokk snart.

Søndag den 28. juni:

Har såvett gott i natt, men kjent litt rulling gjennem øvnene. Skipperen kåmmer og sier jeg må tørne ut, for solen skjinner og gjøken galer i mastertoppen. Dessuten skal frokosten snart serveres. Ja det går mye på eting herombord. Det er frokost kl. 9 middag kl. 12 kaffi kl. 3 aftens kl. 6 kaffi kl. 8 siden er det kaffi hver tredje time hele natten. Kl er nu 9 og jeg er opstått, men kjennen snart at det er behageligere å ligge. Tar mig en tur på dekk og trekker litt frisk luft, å jeg kjennen mig strakst bedre. Det er klar himmel og stråleende sol, ser berre hav og etter hav til det går ned i horisonten. Skuten beveger sig sakte fremover, fra båredal til de skumvite båretopper. Sitter på nogen tynder sammen med en del av manskapet, diskuterer håkjerringsfiske og bjørnejagt, meget intresant.

Manskapet er enestående greie og kjekke folk alle sammen, en av dem er fra Ørsko og heter Stene, og fyren er fra Olsviken. Passasjeren fra Tromsø heter Cai Sæther, han går arsjum og kjemikkeren fra Porsgrunn heter Øivind Holm Johansen, han er forlåvet med en jente fra

Trondhjem. Han har søkt om å få åvervintre, men fikk ikke, han studerer fremdeles på om det ikke skal ler sig gjøre. Vinter er en av åvervintrerne som er enkemand og har vært mange år først både på Spissbergen og Grønland, så han reiser ikke mot det ukjente han er fra Tromsø. Siversen er også fra Tromsø og har overvintret mange år før, han har blant andet bygd denn nordligste fangsthytte på Grønland. Johansen har ikke vært der før, men har seilt mye ute i de varme lande. Han har sett Havai og sydholavets øer i solnedgang. Richter har også vært på Grønland en parr år først, likeså Framnes Hansen og telegrafist Holm. Så det er ikke tvil om at det er noe heroppe som drar. Å alle sier det samme, når de har vært hjemme en tid, så glemmer de alt tungt å trist og længter etter etter det frie og eventyrike liv.

Det lakker mot middag men jeg har ikke noe lyst på mat i dag. Kjenner mig sovnig, så det skal smake bedre å få såve litt. Sjøsyken forsvinner helt straks jeg legger mig. Mannskapet forunder sig på at jeg ikke er mere syk. Flere mandspersoner ligger fremme i lugaren og spyr som noen alker. Det er ikke so å forstå, vi har noen årkan, men det blåser jo så mye att jeg ligger å ruller i kojen. Til middag er det kjøtt stuing og jorbær. Stuerten kåmmer med jorbær i kojen til mig, jei spiser litt men det kåmmer op

igjenn, når jeg har spytt kjenner jeg ingen ting, tar mig en globoid og legger mig til å såve.

Har såvet i flere timer, det er nu aftens. Jeg spiser tre fiskekaker og det kjennes ikke ut som de kåmmer op igjenn. Holm kåmmer inn med nyheter fra Norge og Myggbukta, hører bland annet at en stenskred har gått i Romsdalen. Fra Myggbukta medeles at det er dårlige isforhold. Er nu sirk 130 mil utenfor dn norske kyst. Stuerten spiller litt gramofon elles er det stilt og roligt om bord i aften. Skipperen har sitteth og studert Grønlandskartet, han undres på om vi fryser inne, så vi får åvervintre alle sammen. Kl. er 10 har nu fått motvind, så det går sakte fremover, slutter mine skrivelser for ikveld og legger mig til å såve.

Mandag 29. juli:

Det er morgen, kl. er 6, har også ligget våken en stund. Maskjinisten var her og spikret en fjøl for koja mi så jeg ikke skulle rulle frem. Ja i dag er det bølgesong, men ingen solnedgang, fremdeles sterk motvind, å det går sent, får vi dette været en tid, tar åverseilingen minst 14 dager. Dem har nu sett kurset på Island, da stormen er for sterk til å gå direkte på Myggbukta. I dag er jeg helt frisk, spiser og kjenner ingen ting, jeg er helt forundret, kunde ikke tenke meg att jeg skulle slippe så lett fra det.

Myggbukta, her i 1933. Foto Walter Molt,
Ishavsmuseets arkiv

Skipperen siger att mine støvler er for lave til att gå på dekk med i dag, sjøen skjyller lystig ut og

inn. Jeg finner ut att det er best å holde sig i koja, det blir vel også litt vanskelig for mig å stå på bein i slik sjøgong.

Elles er det storparten av folket som ligger i dag, kun tre stykker spiste frokost, så det er litt dårlig med matlysten endda. Jeg ligger å venter på att jeg skal bli årdentlig sjøsyk, men det kjennest ikke ut til at det skal bli noe av det. Stuerten kåmmer med middag i kojen til mig, fisk poteter og aprikossuppe det smakte gått. Legger mig nu til å såve, det er som jeg ligger i en vugge.

Har såvet nogen timer, kjenner at stormen har frisket på, men barometern stiger, så vi får nokk fint ver i vente. Skjippern kåmmer og tar sig en passiar med mig, vi diskuterer kjærlighet og ekteskap. Han har vært gjift two ganger. Hans første kone led av nyresykdom og døde ett års tid etter ekteskapet. Seks år etter gjiftett han sig opigjenn med hennes nabojente, de var begge fra Godøy. Samtalen blir avbrutt, Holm kåmmer med nyheter og vermelding. I Myggbukta ønsker de oss velkommen bort, og sender en hjærtlig hilsend til oss alle sammen. Tenk å ligge hær utpå svarte havet å ha nyheter fra alle kanter, det må man si er en fin opfindelse.

Kl. er seks, det er vaktskjifte og aftenmat, får lapskaus, denn er god, men sterk krydrett. Legger mig til å leser et stykke av Frank Mangs i en gammel julebok. Det er nu two døgn siden vi gikk fra Ålesund og jeg synest tiden har gått fort. Har såvet en god stund kl. er 12 midnatt og jeg våkner av trekspillmusikk. Cai har med sig et gammelt trekspill, han sitter nu på dekk å spiller «Når lysene tændes der hjemme». Elles er det ingen festing om bord å det blir det nokk ikke noe av før vi kåmmer i isen å det blir slutt på slingringen.

Tirsdag 30. juli:

Våknet i 8 tiden i dag med att katten kåmm hoppende opp i min koj, jeg kjipte mig å sette i et hyl så denn forsvant med det samme. Her er så mye rotter, de er nøtt til å ha katt. Hører att vi har fremdeles motvind, men ingen sure miner for det. Ligger nu og ser på mine blomster som står i karaffelen og tenker på dem hjemme i Norge, skulde ønske de visste vor gått jeg har det. Får mat på sengen, leser skriver og prater

Frivakt med trekkspelet. Ole Andreas Rossetvik 1897-1973, Dalsfjord, truleg på Aarvak i 1930-åra.

om en annen, alt er intresant. Av og til så spiller jeg «Når lysene tendes» og «Langt fra byens støy og vrimmel». Det er stemningsfullt å ligge hær ute på bølgerne å rulle og lytte til slike melodier.

Ingen anbefaler mig å kåmme på dekk, det er sjøsprøyt tåke surt og kalt, blir derfor i min lugar, vor jeg trivst gått. Cai kåmmer stikkende inn, han har ligget oppå galgen i two døgn i sovepose uten mat og uten drikke, i dag har han tatt sig en tur frem av hiet, han er litt blek og blodlaus, menn elles kvikk, han lengter till vi skall kåmme i isen, men jeg synest det er intresant å ligge her å rulle også. Elles er det ikke noget ekstra i dag.

Alt går sin vante gang. Stormen har spaknet så det går nu litt fortare. Har vært på tåppen og sett

på Holm vordan han telegraferer, han snakket med Jan og Myggbukta. I Myggbukta vasker di og baker brød i dag, dem førbereder sig til vi kåmmer, til Jan blev vi invitert på bløtkake og pils, men kåmmer ikke til å gå innom dær, muligens på tilbakereisen. Har nu med vind og fulde seil med kurs for Myggbukta, det går fort fremover.

Onsdag den 31. juli:

Stod opp kl. 2 i natt og tok mig en tur på dekk. Det var fint ver men tåke. Blev invitert i byssen på kaffi, vor vakten satt og diskuterte «joratause». Kaffien er sterk og diskusjonen går lystigt. Kl. er nu 5 og jeg tar mig en tur opp til rormanden. «Han står ved roret den norske fiskerman». Elles er det nu stille om bord. Jeg står på kommandobroen og ser utover det endeløse hav. Drømmer. Tankene rinder, mens natten svinder og timeglassets sand løper ut, så og mine drømme, vemodige ømme, lik de sandkorn som aldri tar slutt.

Vi glasset vender og atter render
Så bløtt og stille det gule sand.
Så og mine drømme, vemodig ømme,
Svever med lengsel til Grønland.
Vi vet det finde og tro kan bindes,
Av drømmespinn til det gyldne slått.
Vår lykkestjerne, dær i det fjerne,
Vinker kåmm, om vi følger den blått.

Jeg synest «Buskø» er som et lite nøtteskall der den bevæger sig så sakte fremover bølgene. Det lider mot dag men får fremdeles ikke se solen for tåken ligger ennå tett. Holm kåmmer og klør sig i hodet, han skulde ha en samtale med Jan men har forsøvet sig. Vi spiser frokost og går så oppigjen i hans lugar. Han tar frem sin kjære Bannjo og spiller og synger. (Han spiller fløyte også). Jeg vill han skal spille «Når lysene tendes», han svarer: «det tør jeg ikke for da tar gråten mig.» Det blir helst slike som «Mari Maram», det går på. Det er vemodig å se på disse som skal åvervintre, i blant, når di sitter i dype tanker. Di tenker nokk på va di forlot der hjemme i kjære Norge, og undres på va di kommer til å gå i møte dær borte i eventyrernes land, ja ingen vet, men tiden får vise, også det.

Har spist brendsnut og aprikosdisær til middag og skall nu ta mig en lur, er litt svønvi, da jeg har vært våken siden i natt kl. 2. Kl. er 5, jeg var ikke tenkt å stå opp mer i dag, men hører det er fiskekake til aftens og det frister mig. Har vært en tur på dekk, vor jeg møtte ett hærli syn, di to studerende passasjerer kom springende opp av sine lugarer og spydde bare so det drev. Jeg trodde det var slutt med spyingen for denne turen, men det ser ikke sån ut. Richter har ikke smakt mat siden vi reiste fra Ålesund, og det er nu fem døgn siden, har ligget og drikker bare litt vann, kann ikke forstå det, vi har jo nu bare litt sterk dønning, Jeg går nu ned og legger mig, en hel del er hos Holm og hører balalaikamusikk fra England.

I dag har vi 1. august. Torsdag. Tørnet ut kl. 8 har såvet som en steni hele natt. Spiste nu en krafti frokost med egg og skjinke – har aldri hatt sån matlyst som jeg kann minnes. Tar mig en tur på dekk, her sitter Cai med sitt kjære trekkspill, han er ingen storspiller, men en ekte komiker. Holm hadde forbindelse med Myggbukten kl. 11 i dag. Der var alt med det gamle, de bare venter på at vi snart skall kåmme, dagene er sikkert lange nu for dem derinne, som bare ligger å kjikrer og venter på skuten. Håper det går fort gjennom isen. Drikker kaffi og spiller gramafon, jeg ligger og nyt musikken. Vi er nu i nærheten av Jan Mayen og jeg må ta mig en tur på dekk. Kl. er 10 aften og vi har passert Jan, det er tett tåke så vi så den ikke. Har atter fått sterk motvind, å det går sørgeleg sent, vi lengter op til isen nu alle sammen. Har ligget en stund og sett på mine blomster, som nu holder på og visner og dør, men de skall få stå selv etter de er visnet, hær er for varmt til dem, skipperen fyrer så ubeskiveli.

Fredag den 2. august.

Ser ennå ikke is, men i dag beveger skuten sig så de skumvite båretåpper slår innover dekk, kunne ikke kåmme opp uten støvler. Har vært hos Holm og hørt nyheter fra Myggbuka, derinne står dei i og klipper håret og barberer sig. Elles venter di med lengsel på skuten. Isforholdene er fremdeles dårlige så det er et stort spørsmål vordan det kåmmer til å gå oppi isen. Elles spiser å såver vi som vanlig. De to studerende passasjerer er atter gått tilkojs og

syner sig nokk ikke før viær i isen. I aften er det snøfok, det er den første sne jeg har sett i år. Gramafonen går som vanli.

Lørdag 3. august.

Det er i dag en uke siden vi gikk fra Ålesund. I natt ved 12 tiden traff vi de første isknulter. Jeg var på dekk kl. 7 idagmorges og det syn som møtte mig där skall jeg aldri glemme. Blikkende stilt – og tusinder av isflak utover det endeløse hav og langt derborte i det fjerne ser jeg morgenrøden i de Grønlandske fjelltopper, ånei for eit syn. Har hørt taløst om isørken, og det namnet synest jeg må passe gott hær. Nu begynner er intresant liv. Ser en og annen kvalen svinger seg i havflata og hist og hør ein sael som ligg og strekker sig på isflakjå, so i dag smell det lystig på dekk, det eine skotet etter det andre. So intresant det er å sjå alle dei tusen forskjellige fasongar på isflakji, somme likgner folk, andre dyr, somme er små andre som store fjell, ikke two er like.

Det er litt kalt men so stilt og fint. Har spist aftens, en masse fiskeboller, å er etter kåmmet på dekk. Det er lørdagskvell og vi diskuterer vordan vi skall tilbringe den. Holm foreslår vi skal steke en bløtkake å kose oss med i midnattsolen, alle er enig, men oppdager snart at stuerten har gjemt bakepulveret, så den planen går i stå.

Har tatt gramofonen på dekk, elles har vi fløyte, banjo og trekspillmusikk. Ser nu en sael ligger og ruller sig på et isflak, skjyttaren komanderer stopp og snart har vi sælen på dekk. Jeg forsøker også å skyte å det er intresant. Kl. er nu 3 om natten å vi sitter på dekk og soler oss. Har stekt biff av sælen som blev skutt og haft et bedre midnattsmåltid.

Her er natt som dag, halve vakten såver og halve er våken, bare denn skjilna att natten såver stuerten å da får di andre styre å stelle som di vill. Holm har en masse nye plater som vi sitter og nyter sammen med kaffi, isflak å sael og den fortryllende midnattsol. Må nåkk nu gå ned å forsøke å såve litt, det blir sikkert en vakker dag i morgen også. Så har jeg da fått oplift å se midnattsolen som jeg alltid har lengtet etter, å jeg blev ikke skuffet, det er virkelig noe å lengte etter.

Søndag 4. august.

Kl. er 8 å jeg er litt trøtt enda, men solen stråler så sjøn ned att jeg må snart stå opp å se å naturen. Sitter på dekk i tynn bluse og tøfler å enda synest jeg det er varmt. Har hørt det kann være sjønt hæroppe, men at hær kunde være så fortryllende, hadde jeg aldri tængt mig. Vi bauer oss frem gjennem isen, men den er tett, så det går ikke fort.

Alle mann er på dekk i dag, tar biledar, soler oss spiller og synger. Ser en masse bjørnespor, så vi håper å treffe bjørn snart. Vi har nu gått fremomm Tromsøskuten «Nordkapp 2» som har ligget fast i isen noen dager, men får en two tre skrikende signaler. Holm går og snakker med dem per radio. De spør om vi vill vente så di får gå etter oss inngjennem isen da di har brutt i stykker noe på propellen å kann ikke gå atteråver.

Skipperen og Framnes blir enig om at vi skal vente, sjønt det blir ett stort hefte. Håper i alle fall å få god betaling for det. «Nordkapp 2» er på lyttur med 7 amerikanere, 1 kvinne og 6 herrer, elles er mandskapet fra Tromsø. Vi ligger nu og venter på dem og fordriver tiden med litt av vært.

Har en hel stund skutt på blink, nu har vi vært en lang tur bortåver isen, hoppet fra det ene isflaket til det andre, å so moro. «Nordkapp 2» går det sørgeli sent med, vi har nu ventet i flere timer.

Kl. er cirka 8 og endelig har vi Nordkapp tett bak oss, så nu fortsetter begge skutene innover, men isen har skrutt sig sammen, så det blir ikke lenge før den siger helt stopp. Kl. er 10 og vi kåmmer ikke lenger på en stund, isen er nu så tett, vi blir nøtt til å ligge stille å vente til den slakner. Nordkapp ligger ved siden av oss. Amerikanerne går og fotograferer og nikker og smiler, mandskapet kommer om bord i «Buskø».

Cai og Holm spiller de andre synger. Elles har vi fremdeles den fortryllende midnattsol. Det er søndagskvell og kanskje mangt vi savner, men det er alikevell intresant heroppe mellom sol og is. Synest berre synd i dem stakkane som ligger på Grønland og venter en slik kveld. For dem er nokk både dager og nætter lange.

Det er intresant heroppe mellom sol og is. Foto Bjørn Berland, Ishavsmuseets arkiv.

Skjipperen og Framnes blir invitert om bord i «Nordkapp 2». Vi er førberedt på det blir fest, amerikanerne har plenti sterke saker. Elles skal det vel diskuteres vor mye «Buskø» bør ha for besværet. En av matrosene kåmmer med beskjे fra den amerikanske dame att jeg også måtte kåmme om bord til dem. Jeg siger neitakk. Tror det er best å hå尔de sig om bord i «Buskø» inntil videre.

Vi er alle spent på vordan skjipperen og Framnes kommer til å se ut når de kåmmer tilbake.

Kl. er et og nu ser vi dem kåmer spaserende på et isflak og hålder værandre i armen, elle er førberett på at det bliir ikke stille om bord, for skjipperen får kommanderingslyst når han har litt i tåppen. Med en gang han er ombordkåmmet gjir han ordre att skuten skal starte og gå fra Nordkapp for den vilde ikke betale noe stort.

Isen er tett og det nytter ikke forsøke å gå. Han gjir sig på det tilslutt. Men så fortsetter festen. Framnes har med flere kasser sterke drikke til åvervintrerne, det går de nu løs på. Jeg har stått litt forskrækket i rorhuset, dem har ikke sett mig ennu og vet ikke vor jeg er. Elles er de nu så optatt med den nye kasse som skal åpnes. Er førberett på å være oppe i natt, tør ikke gå ned å legge mig. Holm har sin lugar hæruppe ved siden av rorhuset, han kåmmer og sier jeg skal lægge mig der. Han ville legge sig fremme i en koj til dem som er på vakt. Kl. er 3, jeg er trætt og glad fordi jeg får legge mig. Hører av og til

skjipperens tordenrøst lyde nedefra, men här ligger jeg trygt, det er løs for døren og alt gått.

Mandag 5. august.

Kl. er 8 og Holm kåmmer for å sende ut nyheter og værmelding. Trodde at skjipperen hadde sovnet nu, men hører til min forskrækkelse att festen fortsetter fremdeles. Holm forteller at skjipperen og Framnes hadde fortsatt festen alene en stund men ved 4 tiden hadde dem vært frem i lugaren og invitert alle åvervintrerne også. Noen sa takk, andre neitakk. Holm stakk ned i maskjinrummet, (vor di også hadde gjemt min gramafon,) där finn de han ikke.

De driv fremdeles å skåler og holder tale for værandre, har nu tømt en kasse Konjakk og begynt på en kasse whisky. Venter alle att skjipperen snart skal såvne av men det ser ikke sånn ut. Håper jeg undgår å treffe dem før di har såvet rusen ut. Stene kåmmer opp med frokost til mig, han foreslår at jeg skall ta såveposen til Cai og legge mig på rorhurstaket, det var en fin ide, där får jeg nokk såve også. Ligger nu på rorhurstaket og solar mig. Det er et strålende vær, å slik frisk luft då. «Vært åndedrag bringer lykke og vælbehag».

Har fått epler og sjokolade fra «Nordkapp» som jeg ligger og nyter. Hører festfolket er på dekk å lufter sig av og til. Middagen får jeg også servert i Holms lugar. Skjipperen har spurt etter mig og undrer sig på vor jeg er. Mandskapet lyver han full og siger att han skrämtte mig, å jeg sprang om bord i Norkapp. Skjipperen blir forskrækket ahn går nu å spankulerer i en støvel og en tresko. Har såvett middag på rorhurstaket og blitt solbrent. Det er stilt nedenunder, tror jeg våger mig ned. Tåken begynder å trekke opp, så luften er litt kaldere.

Hører til min glede att nu har skjipperen og Framnes endeli såvnet. Kl. er 5 og de har hålt på i en trekk siden i går aftes kl. 10. Så har jeg da også fått sett va en polarfest er for noget.

Har spist aftens og det er stilt og fredfullt om bord. Håper det ikke blir flere fester på denne turen. «Nordkapp 2» har vi gått fra, kunde ikke kaste bort mer tid på denn. Har ennu 10 mil igjen til lands, og isen er tett.

Bjørn har det vært smått med til denne tid: men kan ikke vente å få se så mye av den hær, da amerikanerne har sårett en ti-tålv stykker før vi komm inn. Undres ikke på at bjørnen er blitt skræmt.

Tirsdag 6. august.

I natt har det vært stille om bord. Skipperen har såvett rusen ut og undskjylder sig så gått han kann. Har bauet oss fremåver nogen meter i dag også, men ligger nu stille igjenn å har slått dreggen i et isflak. Tåken har etter lagt sig som et tett slør runt om oss, så viss vi nu fortsetter kann vi bli helt fast.

Har sett ut en håkjerringsline, men tvilsomt om vi får nogen fangst, da det er langt til havs. Skjyt en og annen selen. Kl. er 2 natt. Holm og jeg har sittet i bysen å ristet brød og drukket kaffi, Holm har fortalt om Grønlands hemligheter.

Onsdag 7. august.

Regn og fremdeles tett tåke, kåammer ingen vei. Nordkapp har nu nått oss igjen og ligg tett bortenfor. Har fått et bjørnelår med dem, så i dag hadde vi bjørnebiff til middag, det er første gang jeg har smakt å jeg synest det var deili. Amerikanerne har fått livet av tre-fire bjørner, i dag var dær også en opp til skuten deres, de gjikk løs på han med maskjingjevær, han sprang lenge men datt dog tilslutt. Fotograferar gjør di ustanseli, har tatt en masse bilder av oss. Di bränder ustanseli spekk dær om bord og bjørnen søker efter spekkrøken.

Holm har tatt bateriet til radioavsenderen og koblett til radioen som står i min lugar. Vi sitter nu hær og hører musikk fra Roikjavik. Håper vi snart får begynde å gå igjenn, for stakkars dem som ligger på Grønland ogventer.

Torsdag 8. august.

Ligger fremdeles på samme sted. Spiser og såver. Hadde kjøttkaker til middag, av bjørn og säl, knakande gått. Kl. er 4 og det begynder å klarne opp, ser etter de Grønlandske tinder, men isen er så tett at det nytter ikke forsøke på bauing før den slakner, så vi må fremdeles ligge på samme sted.

Setting av håkjerringsline, her fra "Kvitungen".

I aften var jeg for første gang opp i tønden. Syntest det var litt nivst, men våget mig opp alikke vell. Stod dær en god stund å kjikret, å du for et utsyn.

«Is, is og etter is.

Jeg vet ikke vor jeg skall synge dinn pris
Endeløse vidder, så langt jeg kan se.
Er dekket av isflak og sne».

Har hatt det festlig i aften eller rettere sakt i natt. Når stuerten hadde såvnet, listett Holm og jeg oss bak å tok fløte og syltetøy. Pisket en deili krem. En av gutterne stekte biff, så vi hadde ett hærli nattmåltid, med kaffi til slutt. Det var fest fordi jeg hadde vært i tønden.

Fredag 9. august.

Liggerfremdeles fast i isen å vor lenge vi må ligge hær er det ingen som vet. Isen er tett så langt vi kan se. Diskuterer nu bare vorledes vi skall innrette oss i vinter, om vi får åvervintre eller vilken flyvemaskjin som muligens kåmmer å henter oss. Jan ingen vet, men det ser ikke ut som «Buskø» skall kåmme sig til Grønland i år. Første skjyttern skjøt en klappmus i dag, og jeg fikk skjinde.

Lørdag 10. august

14 dager i dag siden vi reiste fra Ålesund. Mandskapet er nu begynt å bli leid. Jeg synest fremdeles alt er spendende og intresant. Vi trøster oss jo med at «Nordkapp» ligger hær, med milionærer om bord. Kåmer di ikke ut snart, telegraferer di vell etter flyvemaskjin og da blir det nokk en råd for oss også. Cai og

Første skjyttern skjøt en klappmus i dag, og jeg fikk skjinde. Her klappmus i Danskestretet i 1960. Foto Bjørn Berland, Ishavsmuseets arkiv.

Øyvind har skutt tre sæler i dag, elles er det ingen ting av begivenhet.

Det er lørdagskveld eller søndagsnatt. Kl. er tre og jeg skal snart legge mig. Har dreve å skutt på nogen isknultrer en stund. Elles har jeg vært hos Holm, å spist konfekt og lyttet til nydelig musikk fra Røykjavik. Hørte blant andett den gamle kjente Kristianiavalsen. Fikk også konfekt med mig ned, som jeg skal legge mig i koja å nyte. Samtidigt tænke på dæm dær hjemme i kjære norge. –

Det er fortryllende hæroppe i natt. Midnattsolen skjinner, å di Grønlandske fjelltinder ser jeg klarere eller nogen gang før.

Natten den svinder!

Midnattsolen skjinner!

Eventyrernes land!!!

Å du is, som aldri blir vand...

Søndag 11. august

Det er vidundersjøn heroppe i dag. Har vært på isen fotografert og solett oss, er aldeles solbrent. Nei slike dager kann ei skjildress i ord. –

Elless er det nu beynt å bli litt spendende, ser ikke ut som vi skal kåmme oss til Grønland. Forsøker i dag å kåmme ut av isen, er tenkt å gå lenger nord og se om dær kann være bedre å kåmme inn. Skjyter oss frem med dynamitt, men det er ikke mange meter vi går for timen. Aftenen foregikk uten noe ekstra.

Mandag 12. august.

Fremdeles strålende vær, sol natt og dag. Ligger på rorhurstakett og nyt det i fulle drag. Isen er tett som før. Norkapp telegraferte att denn er på vei hemåver til Island. Grønlands forsøket har di gjitt opp, men det er vanskelig for dem også å kåmme ut av isen. Det har ikke vært så vanskelig isforhold hæroppe siden Grønlands-ekspedisjonene begynte. Aften, kl. er 8 skal nu gå til kojs. Det er lenge siden jeg la mig så tidlig, føøler mig trætt og slapp, har vist ligget for lenge i solen i dag.

Det er natt, kl. er 3. Blev vekket i 12 tiden av Holm og Cai, som sa at jeg måtte kåmme på dekk og se på det fortryllende veret. Jeg var lysvåken med en gang og tørnet ut. Synest hær blir mer og mer fortryllende for vært døgn. Med det samme jeg kåmm opp på dekk strålte solen mig i møte, gjennom purpurrode skjyer, så gjikk jeg på andre siden, vor månen lyste stor, gul og rund. Det følest som en er sol og måne ja norlys og stjerne også, så mye nærmere her oppe. Undres på, om det er både første og siste gang jeg kåmmer hit? Har nyt dæn hærlige nattkaffi som vanli, å er etter kåmmet ned i min lugar for å legge mig. Er nu så trænet, jeg kann såve og være oppe nårsom helst.

Tirsdag 13. august

Blev vekket i dag, med att jeg måtte være snar å kåmme på dekk, en bjørn nærmest sig skuten. Det stod ikke länge på før jeg var kåmmet opp å kjikre. Den kåmm langsom ruslende på isen, svømte av og til mellom flaki. Ett par skjyttere gjør sig klar og lister sig forsiktig bortåver og gjemmer sig bak noen isknultrer: alt må være stille. Det er en gammel bjørn som er ærfaren og forsiktig. Der fyres ett skudd, og bjørnen falder, ligger en liten stund, men reiser sig flere ganger men må da gji sig til slutt. Det blir nu livli om bord. La på sprang bortåver alle sammen, tok taug på den og drog den hel inntil skuten, vor det blev flåing, fotografering og megett intresant. Forsetter baue, isen er fremdeles tett, men ser nu havett å har håp om å kåmme ut.

Onsdag 14. august

Spiser bjørnebiff natt og dag, å denn er deili. Gemte stekespadden i natt for en av gutterne, han fant en gryte, å blev ikke oprådd. Elles blir det gjort mye fant, både natt og dag.

*En bjørn nærmet sig skuten. Her ved Svalbard.
Foto frå Leif Hareide.*

Spekker og salter skjind. Til aften er det kjøtkaker av bjørnen, de smaker enda bedre eller biffen. Jeg er nu mørkebrun i ansiktet og næsten firkantett. Skulde bare ønske att Grete også hadde vært hæroppe i denne hærlege luft. Det er natt kl. er snart tre, helt umulig å legge sig tidli. Det er om kvelden og nætterne hær er vakrest. Synest jeg har næsten ikke tid å såve. Tænk, ved midnatt var vi ute i åpent hav igjen. Jublett alle sammen. Går nu nordåver ett døgns tid, og skal da forsøke å ta nytt far inn mot land.

Torsdag 15. august

Blikkende stilt, strålende sol. Fortsetter nordåver. Spendingen er stor både for oss, og dem som er i land. Har i dag hatt forbindelse med den danske skuten «Gotthåp» som har flyvemaskjin ombor. Di har vært til lands med flyvemaskjinen å hentet two åvervintrere og rapoterer dårlige isforhold med tett is alle steder. Nu frygter næsten alle for att vi kåmmer ikke til Grønland i år. Håper det beste, men er førberett på det værste. Trøster oss jo med att isen kann forandre sig så fort.

«Gotthåp» vill fremdeles forsøke å kåmme inn, de har two åvervintrere til å hente, som er for lang vei for flyvemaskjin å nå. Di går bare med halv fart, å vi kåmmer muligens til å ta den igjen i løpet av dagen. Bjørnkåtteletter til middag, utmærket.

Nærmer oss «Gotthåp», den har stansett maskjinen og ligger og venter. Vi heiser flaggett

til våps. Det er høytidli å treffen andre skuter, det er sjeldent det innträffer her. Er så nær vi hilser med flagget, heiser det ned, å opp igjenn: danskerne gjør ligeså. Kapteinen hilser med ett ropende: «God dæg, god dæg» og vi blir invitert om bord.

En småbåt blir heist i sjøen. Skipperen, Framnes, første sjyutter, maskjinisten, telegrafisten og jeg ror om bord.

Kl. er 10 om aftnen, og vi er kåmmet tilbake på «Buskø». Atter nye opplevelser og minder som jeg aldri vill glemme. Det var Marineskip med 30 mand om bord: di stod oppstilt i rad og rekke bukkett og hilste. Kapteinen og Guvernør Mikkelsen tok imot oss. Ble vist ned i en flått salong, vor vi fortsatte å hilse på, doktor, flyver, maskjinist og telegrafist. Hær blev det dram og radiomusikk, intresante samtaler med Grønlandskartet på borde.

Fikk se en masse intresante biledar, fikk two med Mikkelsen som var tatt av isbjørn, ett fikk jeg av kapteinen som var tatt av skuten, fikk også en deili stor sjokkolade av kapteinen. Det blev heldivis ikke noe storfesting slik som på «Nordkapp 2» bare ett par høfflighetsdrammer. Da vi gjikk om bord igjenn, var det samme bukking og hilsing fra alle kanter, ett og annet fotografiaperatett stakk også fram hær og där.

Holm kåmmer nu og forteller att De Lemos var om bord på «Gåthåp». Jeg beklager at jeg ikke skulle vite det, da han er en god kompis av Ole og åvervintret i fjor. Har stått på dekk og sent danskarne det siste vink. Vi har full stim på og fortsetter inn mot iskanten.

Fredag 16. august.

Ligger utenfor iskanten og har i dag tett tåke. Kann ikke forsøke på bauing før det klarner opp. Elles ser det ikke noe låvende ut, da isen er like tett her nord også.

Hadde forbindelse med «Gotthåp» i 2 tiden, denn ligger nu lenger øst og venter på klarver, så de får ta en flyvetur og se på isforholdene, men har så å si gjitt opp håpet om å kåmme til lands med skuten. Holm sa i dag til den danske telegrafist, att han måtte si til De Lemos vem jeg var: en kort tid etter fikk jeg en telegrafisk hilsen

tilbake fra De Lemos. Har også i dag oppdaget at jeg har lagt igjen mine moskusvanter om bord i «Gått håp», men vi treffer dem muligens en gang til i løpet av høsten.

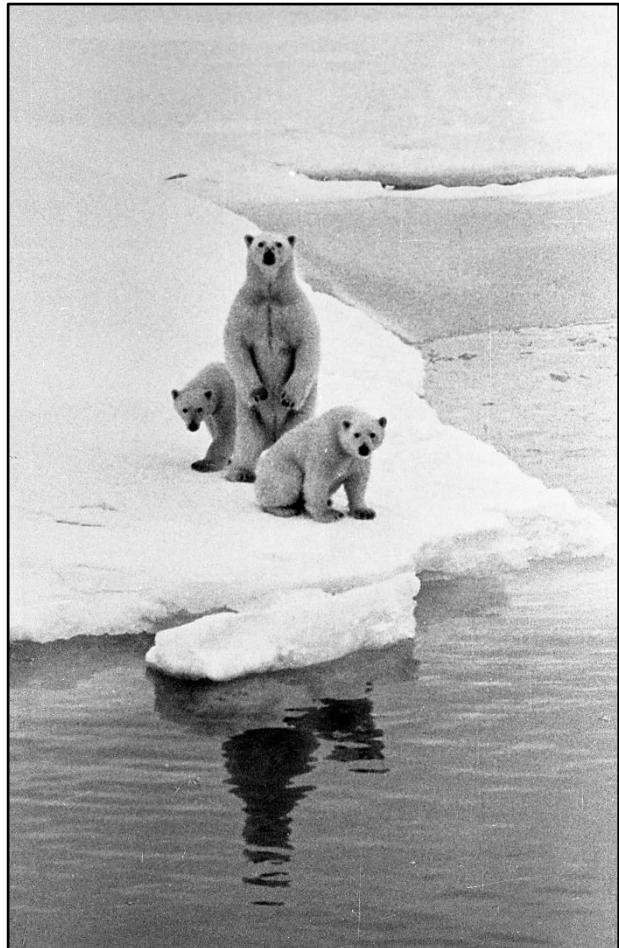
Lørdag 17. august.

Blev i natt tørnet ut i 3 tiden. Førsteskjytter sa jeg måtte være snar å kåmme på dekk og se vor fint isbjørnen svømmer. Da jeg kom opp, så jeg en liten isbjørnen kava og svømte tett fremfor skuten. Var til å begynne med tenkt å fange den levende, men syntest den var for stor og blev derfor skutt. Det var en fjorsunge vit og fin. Det er intresant å bli vekket av nattens sovn, med slike eventyr. Studerte bjørnen til jeg frøs så tænderne hakket. Holm hæntett kaffi og deilig færsk brød opp i sin lugar vor det var varmt og vi hadde ett hærli nattmåltid etter bjørnejakten. Bjørnen er nu flatt og stelt, kl. er 4 og jeg må gå ned å forsøke såve litt igjen.

Såv til middag. Fremdeles spendende dager, ligger utenfor isen og tåken er tett. Tellegrammer kåmmer og går til og fra, Aarset og Hol. Framnes har i dag haft lengre forbindelse med Myggbukta og undersøkt vordann det er med proviant og amusjon i fall vi ikke kåmmer ind, som er meget usannsynlig med egen hjelp. Provianten kunde dem til nød klare sig med men med amusjon er det skralt, cirka 100 skudd i Myggbukta, andre stasjoner helt fri. Det er spendende og intresant, håper til det siste att vi kåmmer ind. Mandskapet går fra den ene lugar til den andre, alle har sine tvil.

Holm hørte i aften i nyhetene fra Oslo att «Veslekari» skal sendes oppåver til assistanse. I morgen blir det bauing selv om det er tåke, dem vill ikke att Kari skal finne oss utenfor isen, i fall hå kåmmer.

Det er etter lørdagskvell, den fjerde ombor. Undres va di gjør på hjemme en sånn kveld. Jeg har vært inde hoss første skjytter, fått apelsiner og kanferdrops. Stuerten har lagt sig, å Holm hålder nu på å lage en kake: stormkake eller dens rette navn er vist polarlakk. Den består av mell og sukker som skal røres en god stund, derefter haves litt bakepulver, smeltet smør, fløte og vand. Det hele røres sammen litt tykt å haves i form med litt farin strøtt øver.

Isbjørn med to unger på isen.

Har drukket kaffi og kaken smakte deili, gjemte litt av denn til mornkveld. Kl. er vell nu snart tre-fire som vanli og jeg skal gå til kojs.

Søndag 18. august.

Tåken ligger tett, men vi har begynt å baue. Har spist frokost og hærær ett vældi liv på dekk. En bjørn med two unger går å spaserer på ett isflak cirka 20 meter fra skuten. Fire mand ligger færdig med gjevær. Det første skudd går, den voksne bjørn falder, skriker følt og reiser sig oppigjenn, så får denn et skudd til, falder igjenn og årker denne gang ikke reise sig. Ungene står et lite stykka fra og ser på, undrer sig vist på va vi har gjort med deres mor. Vi forsøker å fange dem levende, men det nytter ikke, dei spring for livet, å vi får ikke tak i dem. Så går det på flåing og spekking igjenn.

Elles er Cai 18 år i dag: å vi har lagett saman en masse telegrammer frå Tromsø museum, skole og vinmonopol. Holm åverrakte dem høytidli, å

Cai trodde til å begynde med att det var virklige telegrammer, men da han kåmm til telegrammet fra Vinmonopolet forstod han det var jugs, det lydde sån: «Til vår beste kunde i 18 år vi hærmed en hilser sende får. Til lykke du blomst i fra Tromsø skole og vel møtt til høsten, Vinmonopolet».

Har spist aftens og se atter en bjørnemor med sine two unger ett lite stykke bort på isen. Jeg føler nu att jeg nærmer mig Eventyrernes land. -

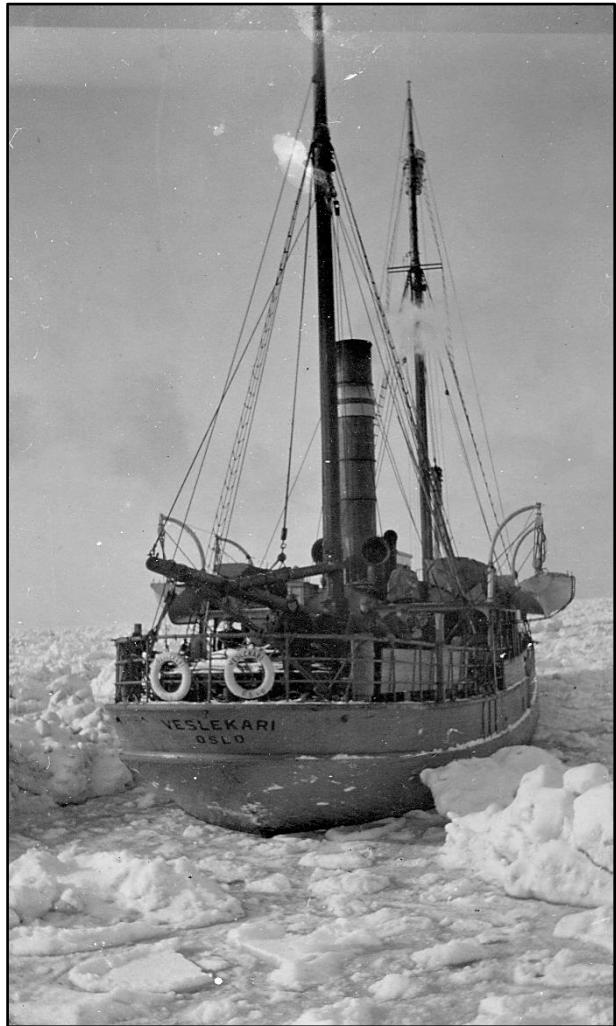
Moren er suft og jeg står med gråten i øynene, ungerne som er ganske små forlater henne ikke mens sitter ved hennes side og hyler, springer et lite stykke, kåmmer tilbake og hyler ustanseli. Synest deres hyl låter som, mor, mor, mor. Tænk disse mordlystne mennesker va di har gjort, tatt deres kjære mor, det er fælt: tænk slik er livett. Der gjøres atter et forsøk på å fange disse levende, men det ser ut som det ikke vil lykkes. Ser atter en bjørn, en stor svær rugg, som kåmmer sakte ruslende, denne er gammel og forsiktig, har nokk før vært ute for di meneskelige hærskere. Tvilsomt om dæn kåmmer så nær skuten att den kann skjytes.

Bjørnebiff til aftens, lever som grever. Nu er di two bjørnunger også skutt å det var vell også det beste, da de var for små til å klare sig uten mor. Isen har skrudd sig sammen og vi ligger atter fast. Kl. er 9 og jeg har gått til ro, lenge siden jeg la mig så tidli. Skall nu slukke lyset og legge mig til å tenke, tenke, bare tenke.

Mandag 19. august.

Står opp som vanli ved 8 tiden, opplagt og utvilt. Har såvett hele natten, har ikke vært noe bjørnejakt i natt, denn store bjørnen er sorsvunnett. Driv og spekker bjørnskjind. Det lakker mot middag og vi får telegram fra Årset: «Vesle Kari» kåmmer å skall åverta ekspedisjon, «Buskø» skall gå til Svalbard på håkjerringsfiske».

Så har vi noe nytt å snakke om, men alle er enig i att Kari kåmmer heller ikke til Grønland i denne tette isen. Ja ingen vet. – Mandskapet er rasende fordi dem må på håkjerringsfiske og les lange lekser ti Årset.

"Veslekari", her i 1925 eller 1926.

Det lid mot aftens og isen har slaknet litt. Litt lenger nord ser vi åpne vatten som strekker sig langt innåver. Alle ønsker å kåmme til lands før de får hjelp. «Buskø» vill ikke være ringere eller Kari. Vi stævner mot land og går nu med full fart i åpne vatten. Det er mærkeli vor fort isen kann forandre sig fra denn ene dagen til den andre. Nu lever vi atter i håpet om å kåmme til Grønland. Ja, jeg for min del har lift i det håp hele tiden, håper jeg ikke blir skuffett.

Det er middnatt, har haft en skumringstime i min lugar. Slukte lyset, la mig på benken og spilte «Brustne strengjer». Augustinatt. Høstroser, men først og sist: Ved kaminen og «Når lysene tændes». Jeg lyttet til tonens makt og det var stemningsfullt. Holm og Cai kåmmer. Holm har litt av den sjette sans: han sier jeg må kaste bort sånne tanker, og bed Cai gå å hente kaffi så vi får noe å kvikke oss opp på. Har spilt noen

kvikke plater, pratett og nytt vår kaffi. Kl. er two vi har sakt God natt og gått til ro.

Tirsdag 20. august

Det går lystigt i dag, er litt tåke fremdeles, men mye åpent vand. «Vesle Kari» lå på Spitsbergen da hun blev beordrett gå hit, gjikk dærfra i går ettermiddag. Er nu spændende om vi kåmmer ind før Kari kåmmer. Det hadde jo vært det beste, elles blir det mye besvær å laste åver all proviant. Vi lever fremdeles gott i biff, kaker og kotteletter av bjørn.

Elles går det på brits både forutt og akterut. Holm Hadde i aften forbindelse med Kari, hun var 130 kvart mil fra Spitsbergen. Han fikk ordre til å gji ho feil posisjon. «Gotthåp» ligså. Tør ikke fortelle at vi går mot land.

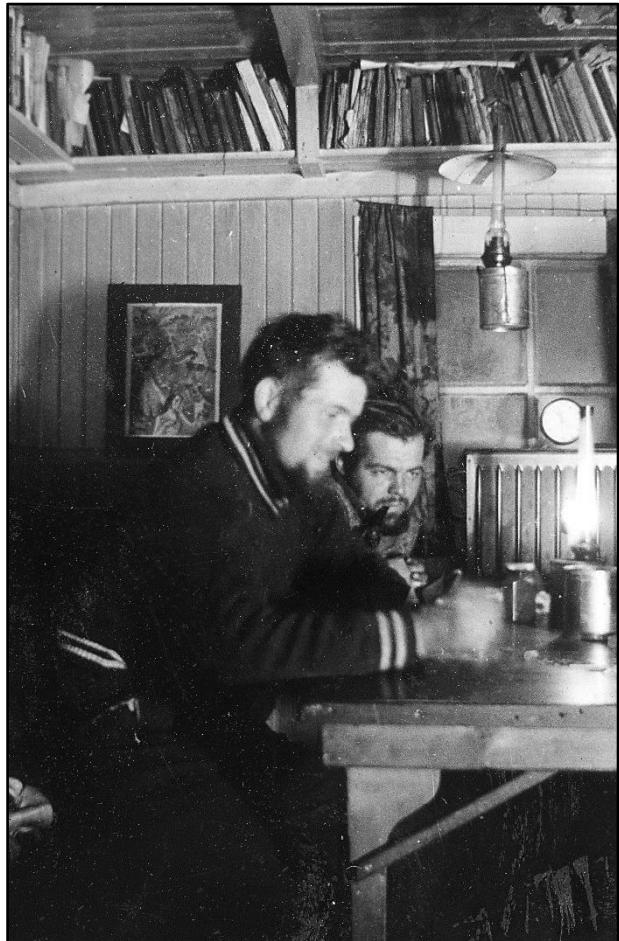
Onsdag 21. august

Kl. 6 i dag måtte vi atter stanse, traff nogen store flak, som vi ligger fast i, ser åpent vand lenger inde. Tåken har lettett litt og vi ser til vår store forundring atter de store Grønlandske fjell mye nærmere eller vi hadde tenkt oss. Hadde vi ikke truffet disse store flak hadde vi nu vært i land. Det er snøstorm i dag, en liten forsmak på Grønland.

Har atter hatt forbindelse med Kari og opplyst att vi ligger på samme sted. Det er spendende, undres om vi kåmmer ind før Kari kåmmer.

Råum var kåmmet till Myggbukta i går, men kjører tilbake til Strinberg i aften, vor Ole og Listhaug er. Ole er 25 år i dag, så dær er væll stor fest ikvell viss han husker dagen. Det var spørsmål i radioen i aften om Råum skulde ta med hilsen til Ole fra mig. Holm svarte at han bare skulle si at det var en stor pakke til ham om bord: sikker på Ole undrer sig på va slags pakke det er. Skulde ønske jeg kunde treffe han ikveld. Håper i alle fall att jeg gjør det i løpet av høsten, sjønt det i blant ser ganske mørkt ut.

Ja, nu er alt spendende. Har klarnett helt og vi er ganske nær land kanskje bare et par mil igjen. Fjellfasongen ligner på de norske fjell med tinder og skar. De gøgste fjell er helt dekt med sne, på de mindre ser jeg en og annen snøbren hær og dær. Følest så underli å stå å se på disse

*Johan Listhaug og Ole Klokset 1933 eller 34.
Foto John Giæver, Ishavsmuseets arkiv.*

ukjente fjelltinder. Kann liksom ikke leve mig inni att det er Grønland jeg står og betrakter. Vi har like indenfor hær, vor Hauken og Andresen åvervintrer.

Det lider langt på natt isen er fremdeles tett, men jeg går å legger mig i håp om å være i land i løpet av morgendagen.

Torsdag 22. august.

Isen har slakknett litt og vi forsøker atter å kåmme til lands, går sakte, men sikkert. Har bare ett lite isbelte igjenn så har vi åpne fjorden. Kann nu i kjikkerten se en liten enslig hytte ved stranden.

Det er middag og vi er kåmmet klar isen, om en halv times tid er vi i land. Alle mand er på dekk. Flaggett heises til tops. Fjoren ligg speilblank innåver og solens stråler glitrer i havflaten.

Inde på stranden ser vi også det norske flagg svaier i tåppen på en liten stang. En robåt blir skutt på sjøen, å two personer kåmmer roende

imot oss. Vi flytter en lang sterk signal og kaster anker. Det er stemningsfullt. Ser nu di two mand, som roper God dag, god dag, å velkommen. Di har villmarken og ensomhetens præg åver sig, kåmmer om bord vor det blir håndhilsing og presentering – men vi har ingen tid å spille, har mange stasjoner å besøke, det lider langt på høst, så vi kann risikere å fryse inde.

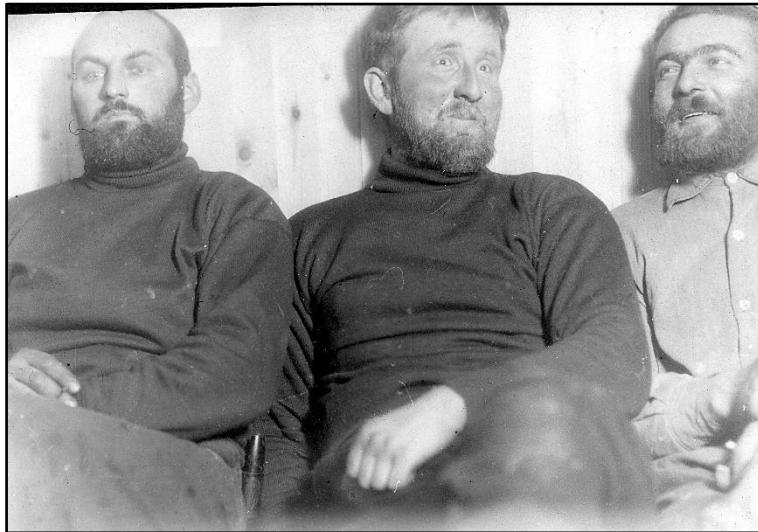
Heiser en robåt i sjøen og tar om bord provianten som skal til lands. Har spist middag kl. er 1, vi går alle i robåtene og gjør vårt inntog til Grønland, som er prægett av høytid. I fjøren møter en 15-20 hunder oss med skriken hyl. Jeg går på land, å føler det som jeg står på hellig grunn. Hær er bare berghamrær, grus og stein, typisk præg av villmark. Hunderne er vill springer, skriker, hyler.

Går ind i hytten som er megett koseli: two proviantrum, å ett beboelsesrum vor det er two senger den ene åver den andre: fint rødmalt, med funkisgrøne lister og dører; rent og hyggeli. Utvendi er hytten trækt med svart papp, listerne malt røde, den er sjeldan men passer gått sammen med sten og ur. Hær er mangt inresant å se, valrostænder, moskussjin og horn, reveskjind og bjørneskjind. Andresen vill kjøpe min gramofon. Det blir handel, jeg bytter i gramofonen å ett stort flått isbjørnskjinn.

Har vært en tur oppgjennem steinurane, fant noen små vite blomster, elles er hær så å si ingen ting grønt. Holm sier det er mære grønt på alle andre stasjoner. Elles er hær nokk forhåldsvist lite blomster alle steder i år da det er vært en sjeldan dårlig såmmer med lite sol.

Vi fotograferer og diskuterer. De får sin påst som de vill gjemme til jul. Hær er ingen som skal jemm, de har vært hær ett år og blir nokk two till.

Vi har mange å hilse på å kann ikke være forlænge på vær plass, sier farvel til Hersell til sten, fjell og ur. Andresen og Hanken ror med ut til skuten vor vi tar høytidli avskjed. «Buskø» letter anker, flytter tre lange signaler og so ror etter den lille bår til lands med di two vinkende personer: akk ja, jeg står med gråten i øynene å vinker så længe jeg kan se dem. «Å du som sitter där hjemme trygt, du for vem han har reden

Tor Halle, Søren Richter og Sv. Sørensen. Foto John Giæver, Ishavsmuseets arkiv

bykt. Send ham i tanke, send ham i breve, erstattning for alt han hær oppe må stræve.»

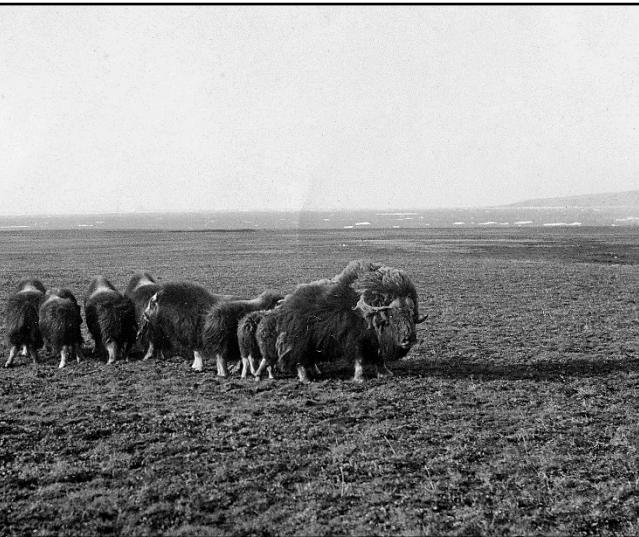
Så er det et helt år igjenn inden de får sitt næste besøk fra sivilasjonens verden.

Vi setter kursen på Kapp Marry vor astreolog Richter skal på land å drive videnskaplige undersøkelser. Det er en times tid siden vi reiste fra Hersell, å kaster nu atter anker. Ser en gåseflokk på 12 stykker opp på stranden. Forsøker å kåmme dem på skåthåld, de blir rædd og flyr, en får alikevæll sitt dødskudd. Det er præktige fugler.

Tar avskjed med Richter, å han settes i land. Ser han trasker oppåver til hytten, med sin ryggsekk, undres på va slags tanker han går med.

Så fortsetter vi til næste stoppested som er Eskimones, dansk stasjon. Har egentli ingen ting dær å gjøre, men har fått telegrafisk inbydelse. Claveringøya består av høye fjell og sandvidder en og anden elven renn også ned etter fjellsiderne. Desse endeløse sandvidder skjifter i forskjellige kulører som bjørkeskogen i høstpragt. Når solen skjinner glitrer den i tusen forskjellige metaller. Ser en moskus på stranden, vi drar i fløyten og den legger på sprang oppgjennom fjellsiden den er nokk ikke vant til sånne lyder.

Hær er en masse hare oppgjennem steinurane. Nu ser vi en moskusflokk på 11 stykke, dette synest dem er for mye å gå forbi. Robåten blir

Moskus ved Myggbukta 1933. Foto Walter Molt, Ishavsmuseets arkiv.

heist i sjøen, åtte mand ror til lands å skall på moskusjakt, jeg er naturlavis også med. Kl. er snart 7 å jeg tror det blir en intresant aften. Går på land et gått stykke fra moskusen og lurer oss stilt og krypende inn på dem. Har dem nu på 15 meters avstand, seks mand har gjevær: de står nu og kjiker på oss og ser myndi ut, vill sikkert presentere sig som urskogens hærskere. Det første skudd smelder å det blir ett vilt jag. Det smeller som fra maskjingjevær til alle magasiner er tømde og moskusflokken ligger død runt om oss en hær og en dær, pæser, puster og beljer litt, gjir dem noen dasker i hodet og stikker dem. Setter oss en stund og betrakter fangsten, ser att storoksen har ramlet utfør en bergskrænt og innunder en evig isbre, dær får den også ligge, umuli å nå i han. Så blir det flåing, leming og fotografering, det er feite store slakt, på lag som en ku ja enkelte som store okser.

Kl. er 10, vi er kåmmet omborigjen og driv å losser kjøt. Får nu snart forsette reisen igjenn til Eskimones. Moskusjakten var intresant, men ligna mest på slakting. Kl. er halv two om natten, fjoren ligger speilblank, inni en liten vik ser jeg en bergknaus, med en vitmalt stang å det danske flagg svaier i toppen.

Fløyter her som på andre stasjoner og politifullmægti Rasmussen og radiotelegrafist Espensens, kåmmer ruslende ned til stranden, dem ligner mest på eskimoere. Heiser robåten

ned og vi er fem seks stykke som ror til land. Blir invitert inn på et glass dansk rom. Hær er trivli og jeg liker mig gått. Stanser bare en liten stund, men tar oss en tur hit igjen når vi er ferdig på Revet. Reiser hærfra ved $\frac{1}{4}$ tiden. Det går vell en tre fire timer før vi er på Revet og jeg må nu gå å såve litt.

På Revet vinteren 1929-1930. Foto John Giæver, Ishavsmuseets arkiv.

Fredag 23. august

Våknatt av fløyterns gjennomtrengende hyl. Kl. er 7 å jeg tørner ut. Er kåmmet til revet, vor Antonsen åvervintrer. Her ser vi også en robåt blir sult på sjøen å en enslig person kåmmer roende. Er spent på vor denne åvervintrer ser ut som før har vært fem år på Svalbard, kom tilbake til Tromsø, vor han sat ett døgn på en ølsjapp og reiste så til Grønland vor han nu har vært tre år, å skall fremdeles forsette å være hær. Han er kåmmet om bord å jeg har hilst på han, mørk med langt skjegg, ser ut som en mand på 80, men er bare noen å tredve: virker som eventyrlandets konge. Cai, Holm og jeg ror til lands for å se nærmere på stede, de andre losser kull og proviant å føre til lands.

Hær er også sandsletter, men litt lyngheier i blant med mange forskjellige blomster innimellem. Dvergbirken med røde og gyldne blad, setter også sitt vakre præg over stede. Ved hytten møtes vi som vanlig på Grønland av skrikende hunder. Går inni hytten som heter Moskusheimen, inni er pent malt med grønne vegger, malerier, gramofon, seng, bord og stoler.

Moskusheimen på Revet i 2001. Foto Magnus Sefland

Antonsen er fotograf å masse biledet med han. Han har nu fått sine visky kasser på land, de stables under sengen, en blir åbnnett, er næsten førbrett på en fest i aften. Det er middag og vi ror tilbake til skuten. Antonsen tar tre flasker med sig om bord, det er nokk han som skal holde festen. Har moskusstek til middag å det er deili. Det var fint ver på formiddag men nu litt tåke å regn, det forandrer sig jo så fort hær, så jeg håper det snart blir fintigjen. Ser en moskusflokk, men det er så langt borte. Hærer også gåsen skriker et stykke inn på stranden.

Fått telegram fra Årset igjen, han er nu på Bristol i Oslo. «Buskø» skal forsette ekspedisjonen, men Kari kåmmer alikevel med kull. Ja Årset er nokk fornøyett, han har dagpenger av Staten for Kari. Mandskapet er strålende nu slipp dei håkjerringfiske.

Har spist aftens, alt er lossett på land, og nu begynder festen. Det går stilt for sig til å begynne med, men etter vært som det minker på flaskene blir de mer høyrøstett. Skipperen mister jo sine fulle fem når han drakk noen

dramer, han hålder sine vanlige foredrag å skrepper av sig selv, di andre stikk oppunder ett og anna oret å liker sig når di får terge han. Kl. er 10 og de tre flasker er tomme. Antonsen gjir ordre att Sivertsen skal ro til lands etter flere. Festen forsetter å tre flasker til blir åpnett. Vi er en del tilskuere i min lugar som lytter til de intresante foredrag. Det er bare skipperen, maskjinisten og åvervintrerne som fester, ja det vil si Holm har ingen ting drukkett, han er min store trøst.

Ved 12 tiden er også disse flasker tomme, nu blir de enig om å ro til lands, å forsette festen der. Skipperen og Siversen får ikke være med, di er fulle nokk fra før. Er nu litt stillere om bord, så jeg skal legge mig en stund, men så stilt jeg får såve blir det nokk ikke dette døgn. Skipperen og Sivertsen sitter å hålder lange taler for sig selv, kan næsten både le og gråte til dem.

Kl. er cirka 3 å det blir livli på dekk, di andre er kåmmet om bord igjen. Ivrig diskusjoner. På land hadde det gått vilt for sig. Hører Framnes forteller maskjinisten hadde grite fordi han ikke fikk mer sprit, derefter hadde han tatt sig en tur ut å kåm ikke tilbake, de andre drog derfor ut på leiting. Det var litt skjynt, så han var ikke så god

å finde, men etter en times leiting så de som ett skjimt av han næsten opp på en fjelltopp. Maskjinisten oppdaga att det var nogen etter han, trodde det var moskus og sprang for livet lenger til fjels. Efter atter en times mars åver sandvidder og bergknauser, fikk de tak i han til slutt, han var utkjørt å årkett ikke mer, moskusen fikk gjøre med ham va dem vilde!!!

Det er ved fire tiden og resten skal forsette til Krognes, men hører at de savner en av de mend som var med til lands. Two ror til lands igjen og leter etter han, find han tilfeldigvis såvende i en grøft. Kåmmet om bord og er endeli ferdig å forsette reisen. Så blir skipperen fornærmet på Framnes å tar en av hans hunder og kaster åver bord. Det blir ett volsom jag etter hunden, får endeli tak i han til slutt med lang håv, han er da næsten gåen.

Ankerett drages ind og så er vi ferdig med Revet!!! Antonsen tok jeg avskjed med tidli på natten. Han var i strålende humør og tok livet lett. Kl. er fem og skuten stanser, vi er kåmmet til Krognes en bistasjon til Framnes, vor det skal haves på land litt proviant, er så trætt jeg årker ikke gå opp.

Lørdag 24. august

Kl. 10 kåmmer Holm og vekker mig. Sier jeg må stå opp og bli med i land på Eskimones, vi er nu kåmmet dit igjen. Di two dansker som bor hær skal få 50 hl. Kull med oss, da det ser ut som danskeskuten ikke kåmmer ind.

Fangstmand Rasmussen og telegrafist Espensen står ved stranden og tar imot oss. Vi blir denne gang invitert på kaffi, det er det første måltid jeg spiser på Grønland. Alt er præget av høytid. Går ind i huset, vor ett vitskurett langbord står dekket, mitt på gulvett i dæn store stue. Veggerne er tapeserte, dører og skap er malt mørkegrønne med røde lister. Porselinnet er vitt med grønne kanter og ett isbjørnmotiv på. Alt går liksom i stil det ene etter det andre.

Vi får deili trekt kaffi, mange sorter knekkebrød, kirsebærsyltetøi og ypperli gått dansk bondesmør. Jeg blir plassert for enden ved det store langbord. Prater og skojer. Får inntrykk av at danskerne er høffli og venli overfor Norskane, men tror knapt dem er det til buns.

Den danske stasjonen på Eskimones. Foto Walter Molt, Ishavsmuseets arkiv.

Finner en bok i skapet vor jeg ser danske har skrevet mye skjøt om de norske fangstfolk.

Går ut og ser oss runt litt, hær er mye blomster og vakre røde lyncheier. Det som jeg har sett av Grønland til dato er dette det sted jeg liker best. Det ligg so lunt og koseli til i en vik. Har vært på land en par timer og får nu årdre til å kåmme om bord igjen, skuten skal forsette. (Skipperen var også en tur til lands, skjønt han hadde ikke såvet rusen helt ut, trodde vist han skulle få nye oppfriskninger i land, men blev nokk skuffet).

Danskerne går med til stranden vor vi tar avskjed, det er nokk for siste gang i år. Går i småbåter og ror til skuten, danskerne står igjen og fotograferer. Er kåmmet om bord og det draket atter tre ganger i fløyten. Danskerne skyter tre skudd, så drar vi en gang til i fløyten og så et siste skudd fra danskerne, å di two står vinkende igjen på stranden, vor det danske flagg svaier. Jeg står på akterdekk og vinker så langt jegkan se dem. Det er høytidli og vemodsfilt på samme tid. Nu setter vi kursen på Elvsborg vor vi skal hente Richet og ta han med til Myggbukta. Han skulle gå åver fjellett fra Kapp Mary.

Er hær ved tre tiden, efter middag, jeg er med til lands og kjiker som snarest inn i denne hytten også, som erliten og skjiten, med noe gammelt luktende sækjøtt i gangen. Richter hadde haft en liten snøstorm åver fjellet, så det lid nu så langt på høst att man kann risikere å bli utsatt for litt av vært angående verett. Har fått telegram fra

«Gott håp» som vi skall levere noen dansker på Sannådden. Det er angående reddning av fire dansker som er syke og i dødsfare lenger nor. Forsetter nu til Sannådden det er en 2-3 timer kjøring dit. Ser en moskusflokk på 12 stykker og setter i land en del av manskapet for å ta dem, mens skuten forsetter videre, å vill ta manskapet om bord igjen på tilbaketurten. Får etter et telegram fra «Gott håp». Det er spørsmål om «Buskø» vill gå nordåver å hente danskerne som ligger fast i isen med motorbåt, two er dødsyke og de har så å si ingen mat.

Framnes klør sig i hodet: Atter skjippell i ruten! Men er vell nødt til å hjelpe di dødssyke. Å samrå sig med skipperen er ingen hjelp, hans jerne er ennå ikke klar. «Veslekari» ligger fast i isen 15 kvart mil utenfor Myggbukta, hadde ikke det vært kunde hun gå nordåver, så «Buskø» fikk forsette sin rute. Men sån er det i de arktiske forhåld alt er uberegneli.

Kl. er 6 (etter middag) og vi er kåmmet till Sannådden. Di two dansker som er hær kåmer kjørende i mot oss med motorbåt. Disse bærer også præg av eventyr og villmark, med sitt lange skjegg. Gott humør har di i alle fall, som alle, mærkeli nokk har hær oppe. Di spiser aftens om bord, moskuskotteletter.

Eg er på dekk og betrakter stedet. Her står også en enslig hytte med skrikende hunder runt omkring. Uppunder fjellet ser jeg en vitmalt trekors, hører det er en dansk fangstmans grav. Jeg blir stående å se på denne fangstmans grav, grep av skaparens magt. Her ligger fangstmannen igjen og i danmark går hans sorgende venn.

Har liten tid å spille danskerne tar farvell og drar till lands igjen, det var helt umulig for dem, å berge sine lansmend, naturligvis... Skall først gå tilbake å hente moskusjægerne og så gå nordåver å forsøke og berge di dødsyke dansker. Det er Framnes som styrer alt angående bergning av danskerne. Skipperen vet ingen ting, han har forsett festen i dag også, har åpnet en kasse visky som er tatt i ekspisjonens navn til hr. Elling Årset. Han har en svak karakter når det gjelder drikke. Ekspisjonen betaler 60 kr. kassen, men skal det erstattes med

monopolvarer koster det 180 kr. kassen, så det blir en dyr fornøyelse.

Har fått moskusjægerne og 12 moskusskrætter om bord og forsetter med full fart nordåver. Begynder å friske opp med litt storm. Det er lørdagsaften og fire viker siden vi reiste fra Ålesund. Hær ær nu begynt å bli litt skynt om aftenen, ser skjildna: næsten for vær aften, det er slutt med dem strålende midnattsol, og i aften har vi en forsmak av den bekjente Grønlands storm. Det er hustre på dekk, alt blir bonde fast. Det er midnatt og jeg sitter og drikker kaffi mens jeg lytter til stormens sus og bølgernes brus, føler ingen angst: alt er intresant. Er ubeskriveli trætt og jeg får etter Holms koja vor dær er stilt og jeg slipper å bli forstyrrett av skipperens festing, sjønt der er vist nu til å stilner med festingen: da han nu nærmest er fyllsjuk.

Søndag 25. august

Har såvet gått i natt, sjønt jeg gjenom søvnen hørte stormens hyling i blant. Kjenner att skuten ligger still og Holm kåmmer inn og forteller att vi ved 5-6 tiden måtte kaste anker, elles hadde vi drevet i fjæren, maskjinene maktet ingen ting. Det har vært snøstorm i hele natt, er nu ikke lenger storm, men orkan!! Stakkars dem som har ligget syk på isen, en sånn natt og vi kåmmer ingen vei før det stilner. Jeg står ikke opp før til middag i dag.

Får moskuskåtteletter og aprikosdisær. Går en tur på dekk, men må hælle mig fast for ikke å blåse åver bord.

Ligg for det meste å leser, Holm og Cai spiller litt. Vi undres på vordan det er med Kari, isen skruer sig voldsomt sammen i slik storm. Har spaknett litt nu åver middag, men tar sig vell oppigen til kvelden.

Har spist aftens og stormen raser sterkere eller før. Får ett lite inntrykk av va det vill si for en fangstmand og kjøre gjenom dæn svarte natt i en sånn snøstrom, samtidigt forstår jeg att det er ikke bare moro for en sjømand å ligge ute på det åpne hav, når årkanaktige bårer svaier åver mastertapperne. Hører rop og spetakkel på dekk, må opp og se.

(Dagboka sluttar der)

Gode Polarstarvenner

Det er på tide med ei helsing igjen til alle dykk som er glade i polarhistorie, og som liker høyre nytt om «Polarstar» og kva skjer om bord og rundt skuta.

Som dykk veit kom skuta heim til Brandal i september -20 etter eit mislykka opphold i Tromsø. Det har ikkje vore nokon lett periode, men oss har prøvt å få på plass att alt som ikkje vart gjort der oppe. Skal ikkje gå så mykje innpå det, men takka vere ein fantastisk dugnads- og vennegjeng framstår skuta pr i dag i den aller beste stand ein kan forvente av ei 73 år gammal ishavsskute. Alle nødvendige papir er i orden til å gå langs kysten. Interessa for skuta er stor, og vi håper den kan kome i skikkeleg drift veldig snart.

Eg har i denne hausthelsinga lyst til å dele med dykk nokre sine øyeblikk og ting som har hendt i denne perioden på ettermiddagen og framover sommaren. Eg tek det i nokre punkt, og eg håper dykk forstår at oss er svært takksame for alt og alle som stiller opp for oss. Og har eg gløymt noko eller nokon, så skal eg nok fange dette opp til neste utgåve av Isflaket.

- Som nemnt kan oss no presentere skuta i godkjent stand, der alle utfordingane frå i fjor og i år er rydda opp i. Verdt å nemne er service og vedlikehald i maskinrom, med service av pumper, elektrisk, besøk av Deutz som gjekk over hovudmaskin.

- Oss har fått mala og stelt store deler av skuta, ein god gjeng har stått på, mala, fjerna rust og verkeleg fått skuta fin. Her må og nemnast at vi har hatt storarbeid med å få orden igjen på hovuddekket som var i katastrofal stand etter Tromsø-besøket. Vi måtte ta det store arbeid med å slipe ned både hovuddekk og båtdekk (der står det forresten att endå meir arbeid)

- I denne bolken vil eg nemne små og større saker, for eks har oss i Brandal ein verkeleg kreativ kunstnar! Johannes Grimstad, driv sin vesle hobby verkstad, og her eine dagen kom han med ny kule til flaggstonga, laga av edelt metall, så vakkert utført og overlevert med glede og takk for at han fekk bidra. Det vert ikkje siste gang vi skal nytte han.

Dag Lunde overrekker til «Polarstar» dåpsgåva som mor hans Borgny fekk ved dåpen av «Polarstar» i 1948.

- Så ein sommardag sto ei heil familie på kaia og håpte sikkert på å få kome om bord å sjå. Tilfeldigvis kom eg dit, og det viste seg då å vere borna til Borgny Karlsen, sjølvaste gudmora då skuta vart døypt i Skottland. Familien hadde med seg i sin feriebil den gåva som Borgny fekk for oppdraget som gudmor, ein stor flott krystallvase der «Polarstar» er prega inn i krystallet og også Karlsenanlegget i Brandal. Dette ville dei altså gi oss, ei fantastisk gåva som er ein verdfull gjenstand som skal takast vare på for all framtid. Stor takk til familien.

- Westing AS har gjeve oss gratis maling, Hareid Skipsservice AS har bidrige med mykje hjelp og arbeid, Hareid Rør og Interiør AS har stilt slipemaskin og slipeutstyr fritt til rådvelde, sponsa oss med dekksolje, slik oss fekk ordna dekket. Firma Per Harald Eikrem AS stilte og med gratis utstyr, Hareid fotball si seniorgruppe stilte opp og hjelpte til med oljing av dekket, der sjefen på Ishavsmuseet Webjørn Landmark og par andre hjelparar og entusiastar, Jacob Devold og Sigbjørn Holm, deltok ivrig. Så har oss hatt

elektrikar hjelp om bord, Marius Nesset fikser små og store ting, Hans Andre Skarbakk spring fortare og klatrar høgare enn dei fleste og gjer all slags arbeid i lag med dei 15-20 dugnadshjelparane som er om bord med jamne mellomrom. Eg nemnde nokre namn her, eigentleg burde alle desse nemnast, men håper eg kan få samla desse til eit skikkeleg lagbilde snart.

- Skuta har hatt sine turar på fjorden, og oss deltok på den flotte Båtfestivalen i Ulsteinvik no i august, ei flott helg der oss fekk veldig mykje besök, og inspirerande ord med oss vidare på ferda. Ishavsmuseet selde fiskesuppe, vaflar og polarbøker om bord. Gamle og ferskare ishavsveteraner menga seg med alle andre, fortalte historier og det var stor stemning om bord. Absolutt freistar dette til gjentaking komande år.

- Endå ei storhending. No i august fekk eg besök av Asgeir Hovden, god gammal sjømann her frå Hareid og av edelt ishavsblood. Far hans Arne Hovden er det sikkert mange som ennå minnes. Han hadde gått lenge og tenkt på det, sa han, at han hadde lyst å gje «Polarstar» ei lita gåve som han kalla det. Men han drog opp ei pengegåve på 10.000,- kroner, det er fantastisk! Stor takk Asgeir, du er ein sann ishavsvenn, og denne gåva skal gå til noko varig og viktig for «Polarstar», skal stå som takk og minne om den storlagne gåva di.

- Ei anna fin historie var då Sigbjørn Holm kom om bord med ein caps, som mange nok har sett om bord i skuta opp gjennom åra. Både på Svalbard og andre stadar Det var den legendariske capsen som far hans Lyder Holm nytta til alle tider, truleg sov han i den også. Denne capsen skal få sin heidersplass om bord, til minne om ein trufast mann for m/s «Polarstar»

- Så, i skrivande stund held vi på å gjer oss klar for å gå i møte den legendariske m/s Hestmanden, som er på stor Norgesturne tur / retur Norges kyst. Når den kjem til Ålesund vil oss ut i leia og ynskje den velkommen og fylgje den inn til Ålesund hamn. Det vert ei ære for oss, og oss er fulle av begeistring for det arbeidet som er lagt ned for å få dette ikonet av ein båt i stand. Har snakka med dei som har stått i bresjen for dette, og som har opplevd både oppturar og nedturar, oss kan skrive under på det, sjølv om

"Polarstar" på båtfestival i Ulsteinvik.

oss nok opplevde det i litt mindre skala. Uansett, m/s Hestmanden er eit nasjonalt felleslyft leda av entusiastar, gratulerer! Vi vil også på denne turen ha med oss om bord ein del fiskar- og fangstveteranar frå Hareid. Trur det vil gjere dei godt og gje dei ei fin oppleving.

Det har altså vore ein aktiv og fin vår og sommar, der mange oppgåver har vorte gjort av verdas beste dugnadsgjeng, stor takk til dykk alle.

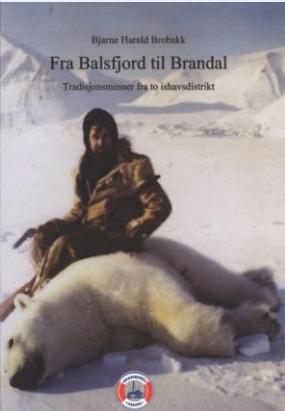
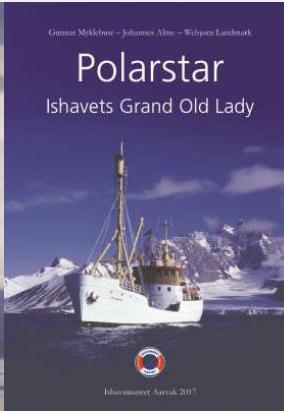
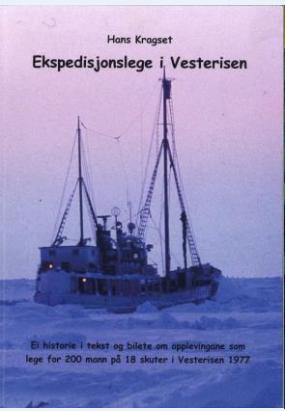
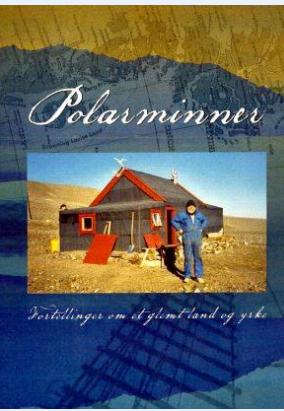
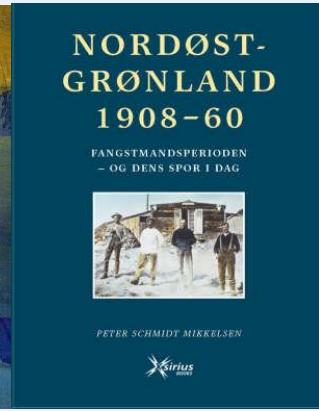
To ishavslegender på besök ombord, Ole Garnes og Birger Bjørkan. Foto Kjell Garnes

Så ynskjer eg dykk alle ein fin haust, og kom gjerne på besök, både til skuta og Ishavsmuseet. Det er besök du ikkje vil angre på !

Beste helsing
Willy Nesset

Besøk vår nettbutikk og sjå vårt store utval av polarbøker!

No også med ei eiga fane for antikvariske bøker og gåvebutikk.

			
Frå Balsfjord til brandal kr. 275,- Bjarne H. Brobakk	Polarstar kr. 398,- Gunnar Myklebust	Ishavsfolk si erfaring kr. 398,- Johannes Alme	Ishavsfolk fortel kr. 445,- Ishavsmuseet
			
Ekspedisjonslege i Vesterisen kr. 175,- Hans Kragset	Polarminner kr. 298,- Ivar Ytreland	Nordøst-Grønland kr. 795,- Peter Schmidt Mikkelsen	Soga om «Aarvak» kr. 298,-

www.ishavsmuseet.no/nettbutikk

Returadresse:
Ishavsmuseet, Brandalsvegen 28
6062 Brandal

Porto Betalt P.P
Avtale 617108/7

Nærleik. Lokalkunnskap. Personleg kontakt.

**Derfor er vi tilstades på
Hareid og vil ha deg som
kunde.**

Melinda Skeide
Banksjef
416 65 873
melinda.skeide@sbm.no

Turid F. Leknesund
Autorisert finansiell rådgivar
915 87 894
turid.leknesund@sbm.no

Solgunn Røyset Almedal
Autorisert finansiell rådgivar
901 49 018
solgunnroyset.almedal@sbm.no

Sølvi Anita Rekkedal
Autorisert finansiell rådgivar
415 64 735
sølvi.rekkedal@sbm.no

